T 166

Mars et Historia

45

Nederlandse Vereniging voor Militaire Historie

Jaargang 45 | 2011 | Nr. 3

Verantwoording omslagfoto's en illustraties

Vooromslag
Luitenant-generaal der cavalerie A.C. Oostendorp, Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht, spreekt de leden toe tijdens de jubileumviering in het Nederlands Vestingmuseum in Naarden.

Vooromslag binnenzijde

Boven
Luitenant-generaal der cavalerie A.C. Oostendorp, Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht, schiet een stuk vestinggeschut af en opent zodoende de jubileumtentoonstelling van 'Mars et Historia' in het Nederlands Vestingmuseum in Naarden.

Achteromslag
Het geschut van de Vesting Naarden staat gereed om de jubileumtentoonstelling in het Nederlands Vestingmuseum in Naarden met een schot te openen.

Achteromslag binnenzijde

Boven
Mars-voorzitter drs. R. de Winter spreekt de genodigden en de leden toe tijdens de jubileumviering.

Onder
De genodigden en de leden luisteren naar de sprekers tijdens de jubileumviering.

NL Instituut voor Militaire Historie
Ministerie van Defensie
Alexanderkazerne, gebouw 203
MPC 58 A
Postbus 90701
2509 LS Den Haag

www.**marsethistoria**.nl

Kwartaalperiodiek van de Nederlandse Vereniging voor Militaire Historie

Hoofdredacteur
Drs. Louis Ph. Sloos

Redactiecommissie
Drs. Laura Almagor
Drs. Liesbeth Brama
Drs. Pauline Onderwater
Drs. Louis Ph. Sloos

Redactieadres:
Beukenlaan 5, 4731 CD Oudenbosch
T 0165 31 18 45
E louisphsloos@zonnet.nl

Mars et Historia verschijnt in de maanden
februari, mei, september, december.

N.B. Het tijdschrift biedt jaarlijks plaats aan maximaal circa zestien (recensie)artikelen, vier boekrecensies en literatuursignaleringen. De redactie werkt met een jaarplanning die op 1 september wordt vastgesteld. Gelieve daarom uw suggesties/artikelen al vóór de zomer in te leveren.
Kopij in de vorm van kleine berichten voor de respectieve nrs. van de lopende jaargang kan ingeleverd worden op uiterlijk 15 december (voorgaande jaar), 15 maart, 15 juli en 15 oktober.

Aanwijzingen voor het aanleveren van kopij kunt u vinden op de website van de vereniging.
De belangrijkste regels zijn:
- Omvang artikel: 2.000/3.000 woorden, enkele relevante noten toegestaan, bronnen/literatuurlijst.
- Omvang boekrecensieartikel: 2.000/3.000 woorden. Omvang boekbespreking: 800 woorden.
- In principe wordt uitsluitend kopij in elektronische vorm geaccepteerd, bij voorkeur aangeleverd per e-mail, eventuele grote beeldbestanden uitgezonderd.
- Het staat in principe iedereen, ook niet-leden, vrij om in Mars et Historia over aspecten van de Nederlandse militaire geschiedenis te publiceren. De redactie behoudt zich te allen tijde het recht voor bijdragen te redigeren of te weigeren.

Advertenties: 1/4 pagina per jaar (vaste tekst) € 115,-; invoegen drukwerk per keer € 150,- excl. BTW.
Voor meer informatie kunt u zich wenden tot de penningmeester van de vereniging.

Typografie en druk: Pro Patria.com, grafisch bedrijf.

ISSN 0928-5156

Inhoud

Van de voorzitter 2
Drs. Rolf de Winter
Redactioneel 4
Henk Bresser
Mr. Wil J. Zaagman
Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht. Pottenkijker, Ombudsman, Oliemannetje of Vertrouwensman? 5
Drs. Rolf de Winter
Luchtvaartpionier Willem Schukking 10
Dr. W.L.M. Adriaansen
Een plakboek met krantenartikelen uit 1914 12
Dr. ing. Hans Bonke
De tropenhoed van 6IB 12
Henk Bresser
Japanse militaire voorwerpen uit een bunker in Hollandia 14
Drs. Tristan Broos
Zes lucifersdoosjes met Japanse propaganda en andere interessante stukken 15
Ir. A.J.P. van Duivendijk
Voorwerpen rondom de Nederlandse Spoorwegen van de mobilisatie in 1939 tot en met de bevrijding in 1945 en het eerste herstel 16
H.A. van Lith
Een geklede frak klein kostuum van de secretaris van de Raad van State, model 1825 17
Drs. Marc Lohnstein
Foto's van het oude CSK (Cavalerie Schietkamp) 18
A. Mantingh, luitenant-kolonel b.d. der cavalerie
De blauwe en groene, nog varende en lopende, marine in objecten en documentatie 19
Drs. J. Nuis
Een zilveren asbak met de inscriptie 'Offiziersmesse Admiral in den Niederlanden Weihnachten 1943' 20
Drs. A.J. van der Peet
De Nederlandse krijgsmacht in 54 mm, een verzameling zelfbeschilderde modelfiguren 21
Willem Plink
Rondom de crash van een Bréguet Atlantic van de Marine Luchtvaartdienst in 1981 22
Theo Postma
Frans Smits sr., militair stylist 24
Mr. Wil J. Zaagman
Het dagelijkse leven in krijgsgevangenkamp Stalag IVb in Mühlberg an der Elbe. Getekend door Sergeant der Genie Antonie Johannes Tempelman 25
Lex Tempelman
Uniformen Korps Rijdende Artillerie 28
H.J.A. Verhoeven
Een 'vliegerpak' zoals gebruikt door de luchtmachten van de leden van het Warschau-Pact 30
Wim van Westerop
Mijn opa was een... (...scherpschutter karabijn, en behaalde de graden van prevôt en meester op sabel, floret en geweer) 31
Mr. Wil J. Zaagman

Prijs los nr. € 7,50

Van de voorzitter

Woensdag 29 juni 2011 kan in de annalen van onze vereniging worden opgetekend als een memorabele en zeer geslaagde dag. In het Nederlands Vestingmuseum te Naarden vond die dag de officiële opening plaats van de jubileumtentoonstelling rond het 45-jarig bestaan van de Nederlandse Vereniging voor Militaire Historie Mars et Historia, zoals wij ons voluit noemen. De openingshandeling, een daverend kanonschot met een historische voorlader, nam de Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht, luitenant-generaal der cavalerie A.C. (Lex) Oostendorp, voor zijn rekening. Voordat de generaal met de lont de kruitlading in de vuurmond tot ontbranding bracht, hield hij een interessante en met enige humor doorspekte rede over zijn werk als Inspecteur-Generaal in de veranderende Nederlandse defensieorganisatie.

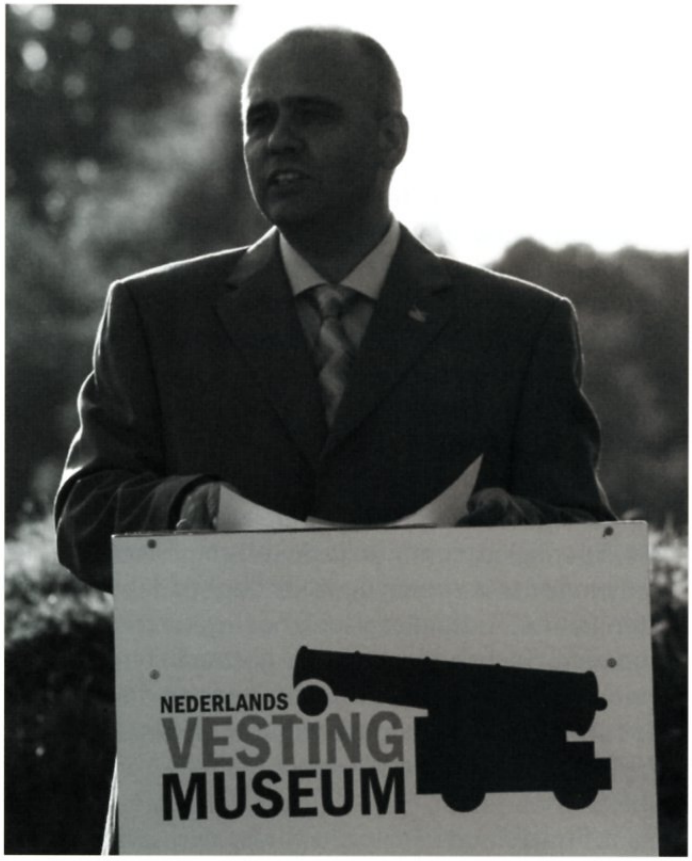
Nadat de kruitdampen enigszins waren opgetrokken, konden de aanwezige Mars-leden die een bijdrage leveren aan de tentoonstelling, (oud)bestuursleden, afdelingscorrespondenten en afgevaardigden uit de militair-historische en museale wereld, zich storten op een eenvoudige maar uitstekende en militair verantwoorde maaltijd van verscheidene stamppotten, gehaktballen en rookworst. Daarna was er vanzelfsprekend gelegenheid de expositie aan een inspectie te onderwerpen.

In de toespraak, die ik voorafgaand aan de opening vanaf een zonovergoten vestingwal mocht afsteken, heb ik namens onze vereniging de directeur van het Vestingmuseum, Bas Kreuger, zijn conservator Wim van Westerop en hun medewerkers en vrijwilligers hartelijk bedankt voor hun gastheerschap en de professionele en enthousiaste wijze waarop zij zich hebben ingezet om onze jubileumtentoonstelling tot een succes te maken. Met een aantal leden van de vereniging hebben zij zich enorm ingespannen om alles op tijd én op een geoliede manier in kannen en kruiken te krijgen. Wij zijn het Nederlands Vestingmuseum zeer erkentelijk en kijken nu al terug op een prettige en boeiende samenwerking.

Het idee een jubileumtentoonstelling in Naarden te organiseren was afkomstig van onze oud-voorzitter en erelid Jan Nuis, die zelf ook jarenlang nauw betrokken is geweest bij het reilen en zeilen van het Vestingmuseum en uitstekend heeft ingeschat wat er op deze fantastische locatie mogelijk is. De opzet van een museaal verantwoorde expositie kan geschieden aan de hand van strakke draaiboeken, afgebakende thema's en strenge selectiecriteria. Dit is echter niet het pad dat wij bij de opzet van onze jubileumexpositie hebben bewandeld. Wij hebben, wat betreft de invulling van de tentoonstelling, uitdrukkelijk het initiatief en de keuze van de te exposeren voorwerpen neergelegd bij de leden van *Mars et Historia* zelf, en dat is, zonder overdrijving, toch een divers gezelschap. Een gezelschap, dat echter wel te vangen is onder één noemer en dat is de belangstelling – om niet te zeggen de liefde – voor militaire geschiedenis in het algemeen, en die van Nederland in het bijzonder.

De jubileumtentoonstelling in Naarden staat centraal in dit bijzondere lustrumnummer van ons verenigingsorgaan. De expositie is voor het leeuwendeel de resultante van particulier initiatief, ingebracht door de leden. Het eindresultaat – u leest er in dit blad alles over – is te karakteriseren als zeer divers en weerspiegelt in die zin de kleurrijke samenstelling van onze vereniging. Naast amateur- en professionele historici telt *Mars et Historia* ook een flink aantal verzamelaars van de meest uiteenlopende militaria in haar gelederen. De vereniging heeft een aantal relatief jonge leden, maar ook een flink cohort dat al een heel werkzaam leven achter zich heeft. In die groep zitten veel oud-militairen, postactieven, reservisten en veteranen, afkomstig uit alle krijgsmachtdelen. Maar er zijn ook leden die geen directe band hebben of hadden met de krijgsmacht en hun brood verdienen bij de overheid of in het bedrijfsleven. Zoals gezegd, een vereniging van een gemengd pluimage met uiteenlopende belangstellingsgebieden, maar geschaard onder één militair-historische paraplu. Wat mij steeds weer blijft verbazen is de ongelooflijke hoeveelheid kennis, die er onder de leden van onze vereniging bestaat over specifieke militair-historische onderwerpen. Veel leden hebben over hun favoriete militaire onderwerp, bijvoorbeeld een oorlog, bepaalde militaire onderdelen, wapens, voertuigen, onderscheidingen, uniformen of emblemen, jarenlang informatie verzameld en diepgravende naspeuringen verricht. Zij hebben zich in de loop der tijd ontwikkeld tot ware specialisten op dat ene onderdeel. Ook de weerslag hiervan is terug te zien in de expositie.

De tentoonstelling is meer dan de moeite waard geworden. Onder de ingebrachte particulier militair-historische schatten, zijn voorwerpen die in een professionele museale collectie niet misstaan. De leden die een bijdrage hebben geleverd aan de jubileumexpositie vormden de kritische succesfactor voor het welslagen van de hele onderneming. Ik zeg u hierbij nogmaals veel dank voor uw inbreng, zonder die inbreng hadden wij geen fraaie tentoonstelling kunnen ma-

ken. Behalve de mensen van het Vestingmuseum hebben ook enkele leden van *Mars et Historia* zich extra ingespannen om deze tentoonstelling te laten slagen. Wil Zaagman en Henk Bresser, beiden bestuurslid, hielden zich namens de vereniging bezig met de inventarisatie, selectie en inrichting. Zij investeerden veel, doch schaarse, vrije tijd in deze klus. Ook oud-voorzitter Jan Nuis en lid Lex Tempelman verdienen hier zonder meer een eervolle vermelding voor hun inzet. Lex Tempelman tekende niet alleen voor een flinke en boeiende inbreng aan de tentoonstelling, ook hielp hij bij de inrichting en ontwierp een fraaie, demontabele informatiezuil over het doen en laten van de vereniging. Deze twee meter hoge *span banner* staat prominent opgesteld bij het begin van de tentoonstelling.

De 29ste juni 2011 was in nog een ander opzicht memorabel. Het was op de dag af exact een eeuw geleden dat Prins Bernhard werd geboren (1911 – 29 juni – 2011). Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard der Nederlanden, tot zijn overlijden in 2004 beschermheer van onze vereniging en bij eerdere lustrumvieringen meermaals in ons midden, had met het Vestingmuseum eveneens een goede band. De oprichter van het museum, Ebbo van Wijngaarden, onderhield vriendschappelijke contacten met de Prins. In de pioniersjaren van het in 1955 opgerichte Vestingmuseum waren de klimatologische omstandigheden in de kazematten dermate belabberd, dat de museumcollectie moest overwinteren in de huiskamers van de bestuursleden. In de volgende lente werd alles weer opnieuw ingericht en vroeg Van Wijngaarden aan de Prins of hij genegen was de opening van het nieuwe seizoen voor zijn rekening te nemen, waartoe ZKH zich dikwijls bereid toonde. Vanzelfsprekend werd tijdens de opening stilgestaan bij de honderdste geboortedag van de Prins en vonden wij het een goede gedachte in de tentoonstelling ook aandacht te schenken aan onze oud-beschermheer.

Nu hebben de leden van onze vereniging veel in particulier bezit, maar items die in directe relatie staan met Prins Bernhard, dat is toch een ander verhaal. Daarvoor moesten we toch op andere adressen zijn. Wij hebben enkele musea bereid gevonden voorwerpen die in verband staan met de Prins, voor onze tentoonstelling in bruikleen te geven. Het Militaire Luchtvaart Museum in Soesterberg stelde een replica beschikbaar van een standbeeld van de Prins. Het origineel staat voor het Luchtmachthoofdkwartier in Breda en stelt de Prins voor in het uniform van *Air Commodore* van de *Royal Air Force*. Via het Museum Nederlandse Cavalerie in Amersfoort kregen we met toestemming van het Koninklijk Huisarchief de mogelijkheid om een helm (met vier sterren) en verrekijker van de prins ten toon te stellen. De huidige Inspecteur-Generaal, luitenant-generaal Oostendorp, is de tiende militair die deze functie bekleedt na de instelling van het Inspectoraat in 1945. In zekere zin is hij daarmee de 'opvolger' van zijn illustere voorganger Prins Bernhard, die deze functie ruim dertig jaar vervulde. Generaal Oostendorp wilde van zijn kant ook een steentje bijdragen aan de expositie en stelde uit zijn hoofdkwartier *De Zwaluwenberg* in Hilversum een aantal aan de Prins gerelateerde items uit diens IGK-periode beschikbaar. Omdat *De Zwaluwenberg* niet publiekelijk toegankelijk is, betreft het voorwerpen die het grote publiek normaliter niet te zien krijgt. Een reden temeer om voor eind oktober een bezoek te brengen aan onze jubileumtentoonstelling in Naarden. Zij is de moeite zeker waard!

Drs. Rolf de Winter

Redactioneel

The best-laid schemes o' mice an' men gang aft agley,
An' lea'e us nought but grief an' pain, for promis'd joy!
schreef de befaamde Schotse dichter Robert Burns in 1785. U bent waarschijnlijk beter bekend met de Amerikaanse versie, sinds 1952 bekend als de wet van Murphy: If anything can go wrong, it will.

Wij hadden zulke mooie plannen voor het negende lustrum van onze vereniging:

- Een mooie tentoonstelling van, door en voor onze leden in het Vestingmuseum.
- Een feestelijke opening door een bekende Nederlander.
- Op 20 augustus, de 45e verjaardag van Mars, valt het welhaast traditionele lustrumnummer op de mat.

De eerste twee punten zijn gelukt, niet in het minst door de enthousiaste medewerking van de directeur en de conservator van het Vestingmuseum, Bas Kreuger en Wim van Westerop. En natuurlijk dank aan die leden, die hun 'schatten' ter beschikking hebben gesteld. Op 29 juni jongstleden kon de tentoonstelling inderdaad feestelijk worden geopend. Ook de 'BN'er' was opgelijnd, namelijk luitenant-generaal der cavalerie A.C. Oostendorp, Inspecteur-generaal der Krijgsmacht tevens Inspecteur der Veteranen.
So far, so good. Het lustrumnummer zou door ons worden gevuld aan de hand van de tentoongestelde stukken en door de betreffende leden aangedragen informatie. Daarmee geven we een mooi beeld van de veelzijdigheid van onze vereniging, waar de liefhebbers van alle aspecten van de militaire historie hun plek kunnen vinden.

Helaas gooiden drukke beroepswerkzaamheden, privé perikelen, communicatie- en computerstoornissen en niet te vergeten de vakantieperiode roet in het eten, en heeft dit alles veel langer geduurd dan was voorzien. Toch hopen wij, de gastredacteurs en de eindredacteur van *Mars et Historia* en van dit nummer, dat u deze speciale uitgave zult waarderen.
Wij wensen u veel leesplezier!!

Henk Bresser
Wil J. Zaagman
Louis Ph. Sloos

Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht

Pottenkijker, Ombudsman,

Oliemannetje of Vertrouwensman?

Drs. Rolf de Winter

In de jubileumtentoonstelling van Mars et Historia in het Nederlands Vestingmuseum te Naarden wordt aandacht geschonken aan voorwerpen die een relatie hebben met ZKH Prins Bernhard der Nederlanden. Het betreft vooral objecten die betrekking hebben op de periode dat Prins Bernhard de functie vervulde van Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht (IGK). De huidige IGK, luitenant-generaal A.C. Oostendorp, stelde deze voorwerpen, afkomstig uit zijn hoofdkwartier *De Zwaluwenberg* in Hilversum, speciaal voor de expositie welwillend ter beschikking. In deze bijdrage komt beknopt de geschiedenis van het inspectoraat aan de orde, alsmede die van het fraaie landgoed dat sinds jaar en dag geldt als thuishaven en uitvalsbasis voor de IGK en diens staf.

Toen Prins Bernhard in september 1945 aantrad als Inspecteur-Generaal der Koninklijke Landmacht (IGKL) kende de nieuwe, hem op het lijf geschreven functie, wel een historische pendant. In 1813 benoemde Koning Willem I zijn oudste zoon, Prins Willem Frederik George Lodewijk, tot Chef Inspecteur-Generaal der troepen van alle wapens. Vanaf 1826 vervulde de tweede zoon van Koning Willem I, prins Willem Frederik Karel, deze functie. De laatste trad twee periodes op als Inspecteur-Generaal: van 1826 – 1839 en van 1849 – 1868. De inhoud van de functie van Inspecteur-Generaal in de 19e eeuw week aanzienlijk af van die van de 20ste (en 21ste) eeuw. Het voert hier te ver om op deze verschillen in te gaan.

Een jeugdige Inspecteur-Generaal salueert in 1948 voor de hoofdingang van zijn stafgebouw Huize De Zwaluwenberg te Hilversum.
Nederlands Instituut voor Militaire Historie, Den Haag (NIMH)

À la suite en trait d'union

Bij zijn aantreden als IGKL in 1945 had Prins Bernhard al de nodige militaire ervaring opgedaan. Vanaf 1936 bekleedde hij als officier – onder meer als ritmeester à la suite (= 'boven de formatiesterkte') – functies in de Nederlandse krijgsmacht. In de mobilisatietijd die voorafging aan de Duitse inval van mei 1940 bracht hij als adjudant in buitengewone dienst wekelijks verslag uit aan Koningin Wilhelmina over de paraatheid van leger en vloot. Tijdens de oorlog trad hij op als hoofd van de Militaire Missie in Londen en als zodanig fungeerde hij als de trait d'union tussen de minister van Oorlog en het Britse *War Office*. Voorts onderhield hij veel contacten met Nederlandse militairen. In de oorlogsjaren maakte de Prins een militaire bliksemcarrière: de ritmeester à la suite werd na het behalen van zijn vliegbrevet in mei 1941 *Air Commodore* bij de *Royal Air Force* en bracht het in december 1943 tot luitenant-generaal en vice-admiraal in de Nederlandse krijgsmacht. Tot spijt van zijn schoonmoeder ging de functie van opperbevelhebber van land- en zeemacht aan de Prins voorbij. Het kabinet wenste hem als lid van het Koninklijk Huis niet in een kwetsbare positie te brengen en was bovendien van mening dat de Prins de 'benodigde opleiding' ontbeerde om het opperbevelhebberschap te kunnen uitoefenen. Daarbij kwam dat de geallieerde supreme commander, generaal D.D. Eisenhower, er mordicus op tegen was dat er een Nederlandse opperbevelhebber binnen zijn bevelsressort kwam te functioneren. Wel trad Prins Bernhard in september 1944 aan als bevelhebber der Nederlandse Strijdkrachten, een functie die hij een jaar lang vervulde. Als bevelhebber gaf de Prins

Een goedgemutste Inspecteur-Generaal, hier in het uniform van luitenant-admiraal der Koninklijke Marine, tijdens een werkbezoek aan de vloot.
NIMH

leiding aan de onder zijn bevel staande eenheden van de Koninklijke Landmacht en die van de Binnenlandse Strijdkrachten.
In de naoorlogse jaren kreeg de wederopbouw van de krijgsmacht prioriteit. Als Inspecteur-Generaal speelde Prins Bernhard weliswaar geen beleidsbepalende rol, maar kon desalniettemin waardevolle adviezen verstrekken aan de minister van Oorlog (later Defensie). De Prins had niet alleen de krijgsmacht goed leren kennen, hij had tijdens de oorlog talrijke belangrijke internationale contacten weten te leggen die bij de opbouw van de krijgsmacht van pas kwamen. Daarenboven had hij naam gemaakt als militair organisator en was uitgegroeid tot symbool van het verzet. De Inspecteur-Generaal had tot taak zich een oordeel te vormen over alle vraagstukken aangaande de opbouw en oefening van de landmacht en de minister daarover van advies te dienen. De Inspecteur-Generaal en diens stafofficieren waren gemachtigd zonder vooraankondiging alle onderdelen te bezoeken, te inspecteren en oefeningen bij te wonen. In de beginjaren ontmoetten de IGKL en zijn staf behoorlijk wat weerstand. Bernhards stafofficieren werden nogal eens beschouwd als pottenkijkers of spionnen die het functioneren van een commandant kwamen doorlichten. De betrokken commandanten waren aanvankelijk terughoudend hun problemen en ongenoegens op tafel te leggen, omdat zij vreesden dat dit bij hun chefs niet in goede aarde zou vallen. Slechts geleidelijk brak het besef door dat de IGKL er niet was om het carrièreperspectief van officieren te verduisteren, maar juist om een bemiddelende rol te vervullen in het oplossen van problemen. Oud-topambtenaar G.H.J.M. Peijnenburg, die van 1969 tot 1984 de functie van secretaris-generaal op het Ministerie van Defensie vervulde, gaf in retrospectief een gunstig oordeel over het nut van het inspectoraat: 'Dank zij de IGK beschikte de minister buiten de hiërarchische lijnen om over uitstekende voelsprieten in de krijgsmacht. Bovendien heeft hij er een goede adviseur aan, een ombudsman voor het personeel van de krijgsmacht en daarnaast een Inspecteur voor de Veteranen, die zo feeling houdt met oud-medewerkers (...) [De IGK] vormde de ogen en oren van de Minister van Defensie die via hem over van alles op de hoogte werd gehouden, met name van zaken die waarschijnlijk langs de hiërarchische weg nooit naar boven zouden zijn gekomen.'
Prins Bernhard hield zich als Inspecteur-Generaal bezig met problemen op het gebied van het materieel, opleidingen en de arbeidsomstandigheden van het personeel. Ook de inpassing van de Nederlandse krijgmacht in de NAVO-organisatie had zijn belangstelling en op dat vlak kon hij, mede dankzij zijn internationale contacten, waardevolle adviezen geven. Naast zijn functie van IGKL werd Prins Bernhard in december 1946 tevens aangesteld als Inspecteur-Generaal der Koninklijke Marine (IGKM). In 1953 kwam daar nog een derde inspectoraat bij: nadat de Nederlandse luchtstrijdkrachten waren gepromoveerd tot zelfstandig krijgsmachtdeel, ging de Prins ook optreden als Inspecteur-Generaal der Koninklijke Luchtmacht (IGKLu). De drie inspecteurschappen vervulde Prins Bernhard tot 1 januari 1970. Met ingang van die datum werden de functies van IGKL, IGKM en IGKLu overgenomen door de Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht (IGK). Prins Bernhard nam dit inspectoraat op zich en werd tegelijkertijd bevorderd tot luitenant-admiraal bij de marine en (viersterren) generaal bij de land- en luchtmacht. Gedurende zijn decennialange inspecteurschap kreeg hij bij herhaling lof toegezwaaid voor de wijze waarop hij de functie vervulde. Bij zijn 25-jarig jubileum als Inspecteur-Generaal in 1970 zei minister van Defensie W. den Toom tegen de Prins: 'Ik zou niemand weten die het beter zou doen dan u.' Na een onafgebroken periode van 31 jaar trad Prins Bernhard ten gevolge van de Lockheed-affaire als IGK terug en werden alle formele banden met de krijgsmacht verbroken.

Indringer in het paradijs

Met het vertrek van de Prins als IGK leek het inspectoraat in zwaar weer te komen. Zijn opvolgers hadden het niet eenvoudig. Zij moesten immers invulling gaan geven aan een functie die tot 1976 slechts door één persoon was bekleed. Hun illustere voorganger mocht zich bij een aanzienlijk deel van het defensiepersoneel en oud-defensiepersoneel (om van de veteranen nog maar te zwijgen) koesteren in een grote populariteit. Luitenant-generaal der cavalerie jonkeer

Als het even kon ging Prins Bernhard per helikopter op werkbezoek. Hier bezoekt de IGK begin jaren zeventig een onderdeel van de Koninklijke Luchtmacht, volgens sommige ingewijden zijn favoriete krijgsmachtdeel.
NIMH

W.H. de Savornin Lohman, die de Prins in september 1976 als IGK opvolgde, beleefde geen gemakkelijke start. Hij moest onderzoeken of zijn instituut nog wel bestaansrecht had. Zowel in de politiek als in de krijgsmacht gingen stemmen op om het inspectoraat, als een overbodige luxe, op te heffen. Zover zou het niet komen, maar de nieuwe man werd toch enigszins gezien als een 'indringer in het paradijs'. In een openhartig interview ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van het inspectoraat vertelde De Savornin Lohman: 'Ze [de stafofficieren] hadden daar een ontspannen leven, heel chique. Konden voor een groot gedeelte hun eigen dag indelen. Prima eten, diners en recepties, altijd een auto beschikbaar... heel anders dan bij een gewoon onderdeel. Bovendien koesterden ze zich in de weerglans van de Prins. De glamour die ze aan hem ontleenden, viel nu plotseling weg. En daar zou zo'n generaal uit Den Haag even vertellen hoe het nu verder moest. Was-ie nu helemaal bedonderd! Een aantal heren stond keurig in de houding te knikken van ja generaal, nee generaal, maar ik ben ervan overtuigd dat ze, zodra ze zich hadden omgedraaid, dachten: bekijk het maar. Ik moest in het begin buitengewoon tactvol opereren. Het gaat wat ver om van een mijnenveld te spreken, maar behoedzaamheid was wel het sleutelwoord in die tijd. Ik kijk helemaal niet om in wrok, maar gemakkelijk had ik het zeker die eerste jaren niet.'
Ofschoon na een periode van wikken en wegen werd besloten de functie van IGK te laten voortbestaan, ging wel het mes in de staf: in personele zin werd er flink afgeslankt van 51 naar 28 man. Ook de *Instructie voor de Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht* werd aangepast en per Koninklijk Besluit van 30 juni 1980 vastgesteld. Zij taakomschrijving luidde thans: de minister 'gevraagd en ongevraagd van advies te dienen ten aanzien van alle vraagstukken de krijgsmacht betreffende, alsmede een onderzoek in te stellen of te bemiddelen in individuele aangelegenheden betreffende (voormalig) personeel van de krijgsmacht die hem door of namens de betrokkene of diens verwanten worden voorgelegd'. Met deze instructie konden de opvolgers van Prins Bernhard het inspectoraat opnieuw profileren en al snel stond de behoefte aan het instituut IGK niet meer ter discussie. De derde IGK, luitenant-generaal der infanterie T.J. de Geus, verklaarde het nut en bestaansrecht van het instituut als volgt: 'Dat komt doordat in een complexe en toch vrij strak hiërarchische organisatie als Defensie, de afstand tussen de man in de troep en het beleidsniveau nogal groot is. De informatiekanalen slibben gemakkelijk dicht. Kleine, maar ook grote zaken kunnen zo tussen wal en schip raken. Dan is het goed als er een onafhankelijk opererende instantie bestaat waar men gehoor vindt voor de problematiek waarmee men worstelt.' De vierde IGK, luitenant-generaal der infanterie J.P. Verheijen, benadrukte het ombudswerk dat de Inspecteur-Generaal diende te verrichten: 'De IGK is de enige die op uitvoeringsniveau de minister direct kan benaderen. Op beleidsniveau heeft deze meer dan genoeg adviseurs. Op uitvoeringsniveau zijn dat de bevelhebbers, maar die krijgen voorgekookte informatie. De IGK echter haalt zijn nieuws rechtstreeks van de werkvloer, al hangt-ie dat niet altijd aan de grote klok. Als je een bevelhebber iets vertelde en er volgden maatregelen, wist alleen hij dat-ie dat signaal van mij had gekregen en verder niemand. Dat hoeft ook niet. De IGK is het oliemannetje dat in het donkere ruim werkt en zorgt dat alle raderen vlot blijven lopen.'

Onafhankelijke vertrouwensman

Anno 2011 is de functie van IGK inmiddels bekleed door tien militairen. Na Prins Bernhard vervulde aanvankelijk een aantal opperofficieren uit de gelederen van de Koninklijke Landmacht de functie van Inspecteur-Generaal. Later viel de post ook toe aan opperofficieren van de Koninklijke Luchtmacht en aan vlagofficieren van de Koninklijke Marine. Allen kregen zij de gelegenheid om hun taak als vertrouwensman voor de Defensieorganisatie invulling te geven. Luitenant-generaal J.F.G.A.M. Maas, de eerste luchtmachtgeneraal die het IGK-schap vervulde, onderstreepte het belang van goede contacten met de departementale organisatie enerzijds en de leiding van de verschillende krijgsmachtdelen anderzijds: 'Beide partijen

Twee 'opvolgers' van Prins Bernhard als Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht. Op 15 januari 2007 droeg luitenant-generaal der artillerie A.P.P.M. (Ad) van Baal op 'De Zwaluwenberg' het inspectoraat over aan vice-admiraal ir. M.A. (Michiel) van Maanen.
Foto Remco Schoonderwoert, AVDD.

kennen ons en weten hoe we opereren. Daarom is het zo belangrijk dat de drie pijlers onder het instituut Inspecteur-Generaal – onafhankelijkheid, vertrouwen en vertrouwelijkheid – onaangetast blijven.'
In de loop der jaren evolueerde de functie van IGK. Het oriëntatiepunt bleef echter steevast de Inspecteur als functionaris die naast de formele organisatiestructuur van het ministerie staat en rechtstreeks verantwoording aflegt aan de minister van Defensie. Deze positie moest zijn onafhankelijkheid garanderen. De IGK heeft toegang tot alle delen van de defensieorganisatie en is bevoegd om alle documenten in te zien en iedere vergadering bij te wonen. Tegenwoordig wordt de agenda van de IGK bepaalt door drie hoofdtaken: adviseur van de minister, bemiddelaar in individuele kwesties die betrekking hebben op defensie en Inspecteur der Veteranen. De laatste hoofdtaak, Inspecteur der Veteranen, vervult de IGK sinds 1991, toen het Nederlandse veteranenbeleid een meer concrete invulling kreeg. Er kwam aan het einde van de 20ste eeuw meer politieke en maatschappelijke belangstelling voor veteranenaangelegenheden. Als Inspecteur der Veteranen is de IGK de speciale vertegenwoordiger van de minister in veteranenaangelegenheden en zoekt hij veelvuldig contact met veteranen en veteranenorganisaties. Hij richt zich daarbij binnen en buiten de krijgsmacht vooral op de (na)zorg en de maatschappelijke erkenning en waardering voor veteranen, hun thuisfront en nabestaanden.

De Zwaluwenberg, een prinsheerlijk onderkomen

Sedert 1946 opereren de IGK en zijn staf vanaf het prachtige landgoed De Zwaluwenberg, een 17 hectare omvattende locatie bij Hilversum. Het landgoed wordt gedomineerd door een riante villa, die in architectonisch opzicht is vormgegeven volgens de Engelse landhuisstijl. De villa, opgetrokken in rode baksteen, werd gebouwd tijdens de Eerste Wereldoorlog. In vroegere eeuwen was het gebied staatseigendom, waarop de houtkap zorgde voor het ontstaan van heidegronden. In de 19e eeuw kwam De Zwaluwenberg in particuliere handen en werd er een compleet bos aangeplant, waardoor zich romantische wandelpaden slingerden, die de Hilversumse bevolking gretig benutte. Op een deel van het landgoed kwamen akkers en een kwekerij. Ook verrezen er een zomerwoning, schuren, een koetshuis en een uitkijktoren, die in 1880 door de bliksem werd getroffen en volledig afbrandde. Na de brand kwam er met het oog op de talrijke

De thuishaven van de IGK is sinds 1946 landgoed 'De Zwaluwenberg'. Het voornaamste gebouw is de villa, gebouwd volgens de Engelse landhuisstijl met zijn karakteristieke schoorstenen en erkers.
Foto Hennie Keeris, AVDD
NIMH

wandelaars een publiek theehuis met een speeltuin en doolhof van buxushagen. Inmiddels doorsneed de nieuw aangelegde spoorlijn van Hilversum naar Utrecht het terrein en gebruikten de eigenaren de buitenplaats vooral voor zandafgraving. Het zand ging via het spoor naar Amsterdam, waar het diende als fundering voor nieuwbouw en voor de verhoging van de spoorlijn. In de jaren '10 van de vorige eeuw kocht jonkheer Ernest de Pesters het landgoed en besloot er een villa te bouwen en een tuin aan te leggen. Daarmee waren de dagen van het theehuis geteld, de uitspanning werd tezamen met andere bouwwerken afgebroken. Op verzoek van zijn Schotse echtgenote

Een luchtopname van het besneeuwde landgoed 'De Zwaluwenberg'.
Foto: Eric Vorstenbosch, Koninklijke Luchtmacht

verrees de nieuwe villa in de Engelse landhuisstijl. Deze stijl kenmerkt zich onder meer door veel forse schoorstenen en talrijke erkers.
Na de dood van mevrouw De Pesters in 1933 verliet de familie het landgoed en kwam er korte tijd een internaat in Huize *De Zwaluwenberg*. Tijdens de mobilisatie werden er Nederlandse militairen gelegerd. Na de capitulatie in mei 1940 betrok de staf van een FLAK Abteilung de villa, die bovendien een brandweereenheid onderdak ging bieden. De Duitse bezetter regelde de aansluiting van de villa op de waterleiding. Een Canadese verbindingseenheid nam in 1945 na de aftocht van de Duitsers korte tijd haar intrek in het landhuis. In februari 1946 sloot het ministerie van Oorlog een huurovereenkomst met de familie De Pesters om de IGKL en zijn staf in de villa te huisvesten. In 1951 kocht de staat *De Zwaluwenberg* voor 300.000 gulden aan. Het landgoed bood vanaf medio jaren vijftig tevens onderdak aan een verbindingseenheid van de Koninklijke Luchtmacht. Het interieur, de inrichting en de aankleding van Huize *De Zwaluwenberg* roepen, alle verbeteringen en renovaties ten spijt, nog immer de sfeer op van een typisch Engels landhuis. Maar de aankleding van de villa herinnert eveneens sterk aan de tijd dat Prins Bernhard er als Inspecteur-Generaal de scepter zwaaide. Talrijke ingelijste foto's, voorwerpen en geschenken die de Prins als IGK in ontvangst nam, hebben er 35 jaar na zijn afscheid als Inspecteur-Generaal nog steeds hun vaste plekje. Het landhuis heeft tegenwoordig de status van Rijksmonument en is één keer per jaar, op Open Monumentendag, voor het publiek toegankelijk.

Bronnen en literatuur

Schoenmaker, Ben, *Prins Bernhard als bevelhebber. Een buitengewone functie in een buitengewone tijd. September 1944 – September 1945* (Voordracht, uitgesproken ter gelegenheid van de herdenking van de sterfdag van Z.K.H. Prins Bernhard, 1 december 2010)
Tabak, Wiebren, *De Inspecteur-Generaal. Arbiter, Raadgever, Vertrouwensman* (Delft 1995)
Jaarverslag 2009 en Jaarverslag 2010, Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht, Ministerie van Defensie 2010 en 2011
Documentatie: 'Landgoed De Zwaluwenberg, Utrechtse Weg 223-225, Hilversum', zomer 2004 en Open Monumentendag 2006
DVD: *60 jaar Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht*, AVD SW Klu 2005
Internetsite: www.defensie.nl/igk

Luchtvaartpionier Willem Schukking

Dr. W.L.M. Adriaansen

De 28e juli van het jaar 1908 was een gedenkwaardige dag. Een jonge tweede luitenant van de Genie maakte vanaf De Stompert bij Soesterberg met een zelf gebouwd toestel in noordoostelijke richting enkele glijvluchten vanaf de top het dal in. Het fragiele toestel van bamboe en zeildoek was gebouwd naar het model van de Flyer van de gebroeders Wright in de Verenigde Staten. Het waren de eerste vluchten met een toestel zwaarder dan lucht boven Nederlandse bodem.

Studie van de luchtvaart

Willem Hendrik Schukking was al lang gegrepen door de prille luchtvaart. Hij was leergierig en bestudeerde eigenlijk alles wat te maken had met de ballonvaart, wat al het domein was van de Genie. Maar meer nog gold zijn belangstelling het vliegtuig, vanaf de glijvluchten van Otto Lilienthal in Duitsland in de jaren tachtig van de negentiende eeuw tot de verrichtingen van Orville en Wilbur Wright. Deze twee Amerikaanse fietsenmakers hadden het glijvliegtuig bestuurbaar gemaakt en het later voorzien van een motor, zodat het zich op eigen kracht, weliswaar over korte afstand, kon voortbewegen.
Schukking liet zich vooral leiden door de studies van de Franse kapitein Ferber en later door die van Octave Chanute, de naar Amerika geëmigreerde Franse spoorwegingenieur. Toen in 1907 de Nederlandse Vereniging voor Luchtvaart werd opgericht was hij al van de partij. Het Genie-gehalte in die prille luchtvaart was toch al erg groot.

Dit is een gecombineerde vitrine; alleen de objecten op de rechterhelft van de foto hebben betrekking op deze bijdrage.

Schukking op de manier van Wright, gelegen op de bodem van het vliegtuig. Twee soldaten houden de vleugel in de stevige noordooster in evenwicht.
Genie Museum Vught

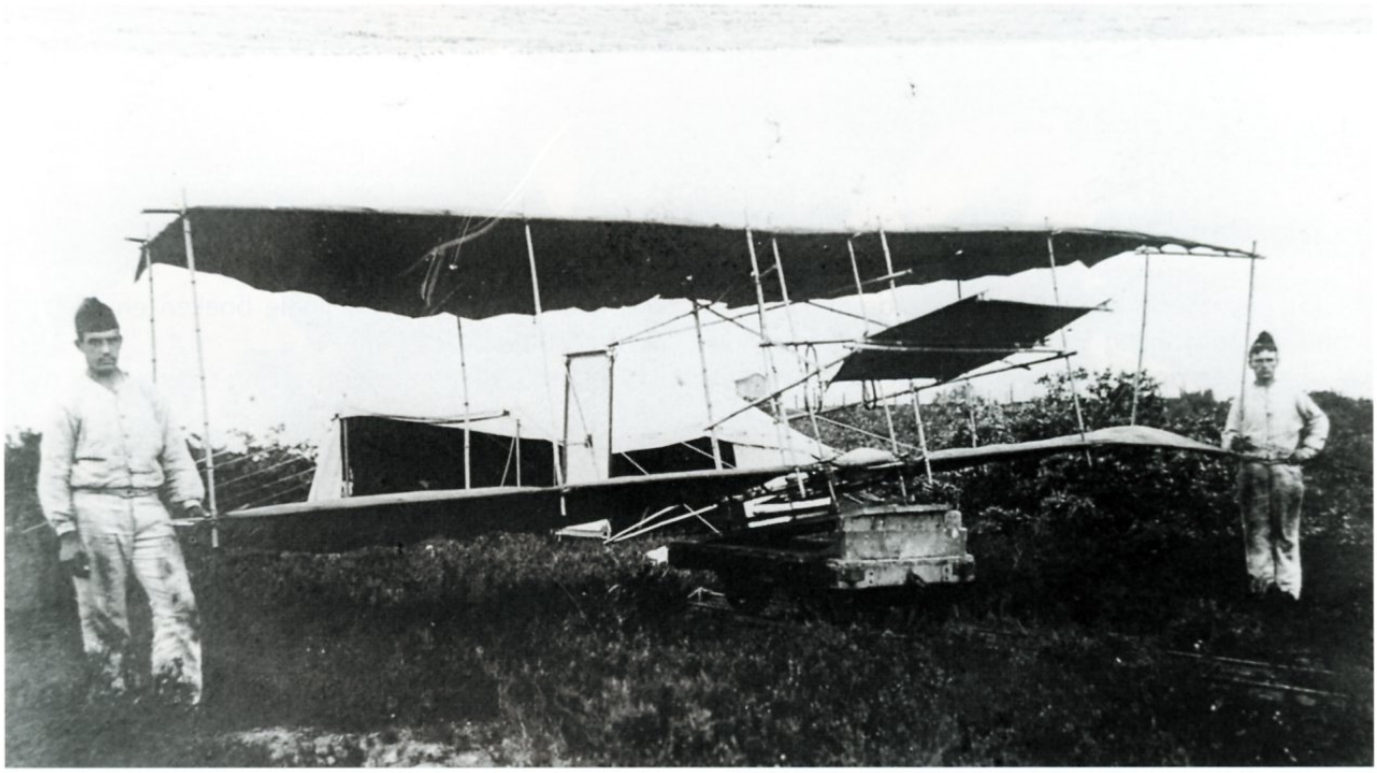
Schukking maakte eerst enkele vluchten hangend onder het toestel zoals eerder Lilienthal deed, en vervolgens liggend in het toestel, zoals de Wrights vlogen. Hij is los geweest van de grond, maar het toestel was te zwaar en ook niet van een zodanige aerodynamische vormgeving dat langere vluchten mogelijk waren. Het is bij de proefnemingen op De Stompert op die ene dag gebleven.

Studiecommissie

Maar de betekenis van Schukking reikte verder. De Genie had enkele ballonnen voor waarnemingsdoeleinden. De resultaten waren beperkt. In 1910 werd een studiecommissie ingesteld die de regering moest adviseren over de omvang van de luchtscheepvaart '... in zijn geheelen omvang, voor zover betreft de toepassing voor de landsverdediging. Het werd een breed samengestelde commissie, eerst onder voorzitterschap van kolonel Snijders, de latere opperbevelhebber.
Bij de legermanoeuvres in 1911 waren bij wijze van proef enkele vliegtuigen ingeschakeld en de resultaten werden positief beoordeeld, maar toch niet doorslaggevend.

Militaire Spectator

In 1910 schreef Willem Schukking een gedegen artikel in de Militaire Spectator. Hij gaf daarin een overzicht

Het glijvliegtuig van Schukking, geplaatst op een wagentje op rail. Op de achtergrond staat de tent waarin het toestel is gebouwd.
Genie Museum, Vught

van de prestaties van vliegtuigen op dat moment en van de mogelijkheden van inzet van het vliegtuig voor verschillende doeleinden. Hij ging nader in op de mogelijkheden voor de troepenleiding bij gevechtsvoering, op het vliegtuig als wapen en transport van personeel en materiaal. Vervolgens gaf hij een inventariserend overzicht van de inzet van vliegtuigen in het buitenland, Frankrijk voorop, dat dan op dit terrein zeker de leidende natie is. Zijn artikel eindigde met aanbevelingen voor de Nederlandse situatie en met een warm pleidooi voor het vliegtuig.
De commissie bracht in 1911 een interim-rapport uit, waarin op twee gedachten wordt gehinkt. De commissie heeft de toepassing van de ballon binnen de krijgsmacht onderzocht, maar was na enige tijd ook aandacht gaan geven aan het vliegtuig. Dat de ballon de meeste belangstelling had van de commissieleden bleek wel uit de bijlage bij het definitieve rapport over de mogelijkheden en problemen van de gasvoorziening in het land voor deze ballonnen.

Oprichting Luchtvaartafdeeling

De minister heeft het rapport van de commissie integraal overgenomen, maar bij de begrotingsbehandeling van het Ministerie van Oorlog in 1912 moest hij op instigatie van de Kamer zijn standpunt herzien. De keuze viel op het vliegtuig en besloten werd tot het oprichten van een Luchtvaartafdeeling. De datum van oprichting was 1 juli 1913, de geboortedag van onze huidige Koninklijke Luchtmacht.

Niet allebei

En Schukking? Hij heeft verkering gekregen en zijn verloofde stelde hem voor de keuze: de luchtvaart of zijzelf, maar niet allebei. Hij trouwde in 1909 en vervolgde zijn carrière bij de Genie. Hij werd een autoriteit op het gebied van de vestingbouw in Nederland, waarover in de loop der jaren en groot aantal publicaties van zijn hand is verschenen.
Kolonel Schukking is in 1967 op 81 jarige leeftijd overleden. Op 28 juli 2008, een eeuw na de eerste vluchten daar, is aan de voet van De Stompert een bescheiden monument geplaatst.

Bron: W.L.M. Adriaansen, *Willem Hendrik Schukking, Een sprong in de wereld der aviatiek* (Z.p. 2008). Uitgave Stichting Historisch Zweefvliegarchief.

Een plakboek met krantenartikelen uit 1914

Dr. ing. Hans Bonke

Dankzij een goede leraar kreeg ik op de middelbare school belangstelling voor geschiedenis. Ik struinde op vrije dagen op het Waterlooplein de stalletjes met tweedehands boeken af, op zoek naar alles wat daarmee te maken had.
In 1964 werd herdacht dat de Eerste Wereldoorlog 50 jaar eerder was begonnen. De Nederlandse televisie zond een BBC-serie over The Great War uit. Mijn ouders hadden nog geen tv, maar dankzij een docente konden leerlingen de uitzendingen bij haar thuis volgen. Het was een lange serie en ik ben de enige leerling die alles heeft gevolgd.
Tot mijn grote vreugde ontdekte ik bij mijn rondgang over het Waterlooplein een plakboek met krantenartikelen uit 1914, dat zelfs voor mijn zeer bescheiden zakgeld betaalbaar was. Het was mijn eerst originele voorwerp en het begin van een levenslange belangstelling voor militaire geschiedenis.
In het begin ging mijn belangstelling vooral uit naar de Eerste Wereldoorlog, waarvoor destijds in Nederland nauwelijks interesse was. Mede daardoor en dankzij de hulp van de aardige oude boekverkoper kon mijn verzameling originele boeken en prenten zich snel uitbreiden.
Later verschoof mijn belangstelling steeds meer naar Nederlands-Indië.
Het plakboek heeft er zeker toe bijgedragen dat ik, na een opleiding civiele techniek en werk in het aannemingsbedrijf, uiteindelijk historicus ben geworden. Ik heb sociaal-economische geschiedenis en middeleeuwse archeologie aan de UvA gestudeerd, en ben in 1996 gepromoveerd.
Nu ben ik freelance historicus-archeoloog en schrijver, werkzaam op het gebied van gemeenschappelijk erfgoed in en buiten Nederland. Sinds 2007 neem ik deel aan het project 'The identification and documentation of fortifications in Indonesia'. Daarnaast ben ik actief in de bescherming van het erfgoed van de Tweede Wereldoorlog op het eiland Tarakan. (Zie www.bentengindonesia.org en www.tarakan.nl).

Zie voor het album (rechts op de) de foto bij de bijdrage van H.A. van Lith.

De tropenhoed van 6IB

Henk Bresser

Toen eind jaren '40 de Nederlandse soevereiniteit over Nederlands-Indië overgedragen werd aan de Republiek Indonesië bleef één deel buiten de overdracht, namelijk het westelijk deel van Nieuw-Guinea. Tot dan toe was de troepensterkte in Nederlands Nieuw-Guinea slechts zeer beperkt.
Vanaf 1954 was de verdediging van 'ons laatste stukje in de Oost' een marineaangelegenheid. Eind jaren 50 begon Soekarno steeds duidelijker te verkondigen dat de Republiek niet compleet was zonder Nieuw-Guinea. Van Indonesische zijde lag het plan klaar om Nederlands Nieuw-Guinea aan te vallen en toe te voegen aan de republiek. Ondertussen waren de Indonesiërs begonnen met infiltraties door parachutisten.
Van Nederlandse zijde werd gezocht naar versterkingen om ons koninkrijk te beschermen. De versterkingen werden onder andere gevonden in het 6e Infanterie Bataljon (6IB). Het voornamelijk uit dienstplichtigen bestaande infanteriebataljon zou in eerste

instantie deel uitmaken van het infanterieregiment van Heutsz, maar dit regiment zette de traditie voort van het KNIL, dus dat lag gevoelig. Uiteindelijk werd 6IB ingedeeld bij Regiment Infanterie Oranje Gelderland (RIOG).

Belgische paracommando's, 1956-1957. Bron: www.paracommando.com

Uniformering 6IB

6IB had in Nederlands Nieuw-Guinea dezelfde uniformen als de mariniers, met dien verstande dat het korpsembleem op de borstzak van het gevechtstenue werd verwijderd en er werden epauletten op de schouders genaaid, om de rangaanduiding te bevestigen.
Het meest opvallend was de tropenhoed die de militairen bij het uitgaanstenue droegen. Deze tropenhoed, welke overgenomen was van de Belgische paracommando's in Kongo (zie foto), had aan de linkerzijde een opgeslagen rand, waar het baretembleem RIOG op bevestigd was. Om oxidatie van het embleem in de vochtige omgeving te voorkomen, was het embleem niet van koper of een koperlegering, maar van geanodiseerd aluminium.
Deze hoed werd ook gebruikt voor het uitgaanstenue van het Papoea Vrijwilligers Korps (PVK), zij het dat de hoed dan een rode band had om de bol en het embleem van het PVK.
Daarnaast droegen de militairen van 6IB op de rechtermouw van het uitgaanstenue het mouwembleem NNG. Dit embleem is een rechthoekig schild, met een afbeelding van NNG waar over de vijf sterren van het Zuiderkruis zijn afgebeeld. Aan de onderzijde van het embleem zijn horizontaal drie banen (rood, wit, blauw) aangebracht.
Van dit embleem zijn drie varianten gedragen, die qua formaat van geen allen aan de officiële beschrijving voldeden.

Opheffing 6IB

Na terugkeer in Nederland in 1962 werd 6IB opgeheven. Ooit kreeg ik van iemand een boterhamzakje met wat 'militaria'. Naast de bekende MLV-speld en wat andere speldjes zat er ook een Nieuw Guineamedaille met gesp in. Een tijdje later had diezelfde persoon ook een hoedje voor mij. Het bleek de hoed te zijn, welke door het 6e Infanterie Bataljon op Nederlands Nieuw Guinea gedragen is.
Een dergelijk leuke gift krijg je niet erg vaak. Het leuke is dat je door een dergelijke gift ook weer eens 'gedwongen' wordt je in een deel van onze geschiedenis te storten. Als verzamelaar ga je natuurlijk gelijk op zoek naar documentatie over de hoed en probeert uit te zoeken welke andere bijzondere uniformstukken en emblemen horen bij de eenheid die deze bijzondere hoed droeg.
Een bevriende verzamelaar stelde de aluminium versie van het Oranje Gelderland embleem uit zijn verzameling ter beschikking, zodat mijn hoed nu compleet is. Ondertussen heb ik ook alle drie de uitvoeringen van het mouwembleem van 6IB in mijn collectie.

Japanse militaire voorwerpen uit een bunker in Hollandia

Drs. Tristan Broos

Via de welbekende internationale veilingsite *eBay* ben ik een aantal jaren geleden in het bezit gekomen van een aantal voorwerpen, oorspronkelijk eigendom van (een) Japanse militair(en). Ze zijn in 1944 aangetroffen in een Japanse bunker in Hollandia (Nederlands Nieuw-Guinea) en als souvenirs bewaard door R.W. (Bob, ook wel Tony) Allen.
Allen vervulde de functie van *coxswain* aan boord van HMAS *Manoora*. Dit was een in 1939 gevorderd passagiersschip, dat eerst als bewapend transportschip en later als landingsschip dienst deed.
Bob Allen bestuurde één van de landingsboten die op 22 april 1944 tijdens *Operation Reckless* een landing uitvoerden in Hollandia.

De voorwerpen

Over alle voorwerpen die Allen heeft bewaard valt kort wat te vermelden.
Het **gasmasker** en de bijbehorende canvas gasmaskertas zijn allebei in opvallend goede staat, en het originele filter zit nog in de filterbus. In de gasmaskertas zitten twee zakken, eveneens van canvas. In één ervan zit iets dat een deel van de kinriem van een Australische slouch hat lijkt te zijn. Mogelijk is deze bewaard door een Japanner als aandenken aan een eerdere (en meer succesvolle) fase van de oorlog in de Stille Oceaan.
De **helm** is compleet met op de voorkant een ster, het onderscheidingsteken van het Japanse Keizerlijke Leger. Bob Allen heeft de helm aan de buitenkant beschreven, dit om te voorkomen dat een ander zich zijn souvenirs zou toe-eigenen.
De twee **bankbiljetten** zijn door de Japanners gedrukt met het oog op een eventuele overwinning en het bezetten van verschillende delen van de zuidelijke Stille Oceaan. Op het biljet van één pond staat handgeschreven in inkt May 1944 Humboldt Bay. Op het briefje van één shilling staan de handtekeningen van een paar van Allen's vrienden, met inkt dwars over het briefje geschreven.
De Japanse **beenwindsels** zijn zo goed als nieuw, zonder rafels of scheuren, en op de uiteinden is Japanse tekst gedrukt.

De **prentbriefkaarten**, vier in totaal, zijn gedrukte taferelen van waterverf. Eén laat een groep Japanse soldaten met trucks zien; een andere lijkt een groep Japanse soldaten te zijn, in de jungle luisterend naar een concert. De derde toont vier Japanse soldaten die buiten voor hun grashutten zitten. Alle kaarten zijn in goede staat, elke heeft een gedrukte Japanse tekst op de voor- en achterkant.
De **sandalen** zijn van riet, erg goed gemaakt, gekleurd en met geweven patronen in de bovenkant. Deze kunnen door een soldaat in een van de dorpjes gestolen of gekocht zijn.
De **radiobuis** is nog steeds zo goed als nieuw en het originele label hangt er nog aan. De buis zit in een kartonnen doos met Japanse tekst en logo's van Nippon Electrics Co., Ltd, Tokyo.
Het **dagboek** bestaat uit 36 pagina's met handgeschreven teksten in zowel potlood als inkt en wat kleine schetsen. Het dagboek is in goede staat, maar het bindwerk begint los te laten en de kaft is al een keer gerepareerd.
Het **artilleriehandboek** bevat enkele diagrammen die uitgevouwen kunnen worden (sommige in kleur) en uitgebreide informatie, allemaal gedrukt in de Japanse taal. Het boekje lijkt compleet en verkeert in een heel goede conditie.

Zes lucifersdoosjes met Japanse propaganda en andere interessante stukken

Ir. A.J.P. van Duivendijk

A.J.P. van Duivendijk heeft diverse gebouwen ontworpen voor het Ministerie van Defensie. Om er twee te noemen: de Koningin Beatrixkazerne in Den Haag (de hoofdvestiging van de Koninklijke Marechaussee) en het gebouw van het Instituut Defensie Leergangen in Rijswijk.
Zijn militair-historische belangstelling gaat vooral uit naar Nederlands-Indië rond de Tweede Wereldoorlog, waaraan hij vele persoonlijke herinneringen heeft.

Uit zijn privébezit toonde de heer Van Duivendijk interessante stukken, zoals Het Bataviaas Nieuwsblad van 1 maart 1942. Deze krant opende met de koppen Japanse Landingspogingen op Java en De Slag in de Java zee.
Ook was te zien Het Algemeen Handelsblad de dato 20 december 1948 met koppen Nederlandse Troepen bezetten Djokja en Soekarno, Hatta en Salim gearresteerd.

Bijzonder waren ook zes luciferdoosjes met Japanse oorlogspropaganda in kleur.

Een boekje ten behoeve van Indonesische scholen voor onderricht in de Japanse taal met oorlogspropaganda.

Een petembleem van de koopvaardij met Margriet, gedragen door Nederlandse zeelieden in geallieerde dienst.

Zeldzame draagspeldjes met vaderlandse leuzen en vlaggen. Deze zijn in 1940 of 1941 gewonnen op de pasar malam te Soerabaja door met houten ballen te gooien op afbeeldingen van de vijand.

Vijf van de zes Japanse lucifersdoosjes met propaganda

Voorwerpen rondom de Nederlandse Spoorwegen van de mobilisatie in 1939 tot en met de bevrijding in 1945 en het eerste herstel

H.A. van Lith

Spoorwegen zitten bedrijfsjournalist Hans van Lith (geboren 1936) in de genen.
Zijn oorlogsinteresse dankt hij aan verhalen van zijn ouders over 1914-1918 en aan de Hongerwinter in Amsterdam. Hij werkte bij NS en Verkeer en Waterstaat en werd gepensioneerd als Chef Voorlichting en PR van de N.V. Electriciteitsbedrijf Zuid-Holland (nu E-On).

In juli 1944 verschijnt het laatste spoorboekje, dat geldt vanaf de 17e van die maand.
In september – bij het begin van Operatie *Market Garden* – roept 'Londen' via Radio Oranje de spoorwegstaking uit.
De Duitsers vernielen het spoorwegnet en nemen rollend materieel mee.
De geallieerde legers hadden via Normandië ook

Dit is een gecombineerde vitrine; zie voor de asbak de bijdrage van drs. A.J. van der Peet en voor het opengeslagen album de bijdrage van dr. ing. Hans Bonke

Spoorwegen in oorlogstijd

Bij de mobilisatie in 1939 geeft de NS 'Op Hoog Bevel' een beperkte dienstregeling uit. Na de meidagen van '40 houdt een Duitse *Bahnbevollmächtigte* toezicht op de NS. Sabotage wordt streng bestraft, en de *Wehrmacht* reserveert treinruimte voor zichzelf. Uiteraard deed de Duitse bezetter pogingen NS'ers over te halen dienst te nemen bij de *Deutsche Reichsbahn*.
Veel Nederlandse jongeren worden bewaker van spoorlijnen en ontlopen zo de *Arbeitseinsatz*. Ze dragen een speciale armband.
Verzetsmensen hebben soms spoorlegitimaties (hoewel ze niet bij NS werken), om zich vrij te kunnen bewegen.

locomotieven, wagons en allerhande ander materieel aangevoerd om de tekorten in bevrijd West-Europa aan te vullen.
Na de bevrijding volgt het herstel van bruggen en emplacementen, stations en werkplaatsen. Locomotieven en treinen worden in Duitsland opgespoord en teruggevoerd. Het spoorwegverkeer komt weer op gang.
De tentoongestelde voorwerpen geven een beeld van de Nederlandse Spoorwegen van de mobilisatie in 1939 tot en met de bevrijding in 1945 en het eerste herstel.

Een geklede frak klein kostuum van de secretaris van de Raad van State, model 1825

Marc Lohnstein

Drs. M.J. Lohnstein, geboren in 1957, studeerde geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Utrecht. Hij specialiseerde zich in overzeese militaire geschiedenis. Tijdens zijn studie begon hij met zijn vader met het verzamelen van Nederlandse militaire uniformen, emblemen, decoraties en blanke wapens. Later werden aan het verzamelgebied ook Nederlandse civiele ambtskostuums toegevoegd. Na het overlijden van zijn vader in 2001 werd de collectie geleidelijk afgestoten. Over ambtskleding onderhoudt hij een website www.ambtskostuums.nl.

Marc Lohnstein stelde voor de lustrumtentoonstelling een zeer bijzonder object ter beschikking. Te weten een geklede frak klein kostuum van de secretaris van de Raad van State, model 1825.
Na het eind van de Franse bewind werd het staatsbewind in de Nederlanden opnieuw ingericht. Uiteindelijk werd een nieuw staatsvorm gekozen: de constitutionele monarchie. Vanaf de jaren twintig van de 19de eeuw introduceerde Koning Willem I voor zijn ambtenaren voor het verschijnen aan het hof en andere plechtigheden ambtskostuums. Deze bestonden uit een donkerblauwe rokjas voorzien van borduursel en broeken (model kniebroek) met lange witte kousen. Hierbij werd een tweekantige steek gedragen en een degen. De functie van dit ambtskostuum was tweeledig:

1. Extern: versterking van het gezag van de ambtenaar als vertegenwoordiger van de staat

2. Intern: versterking van de hiërarchische structuur en korpsgeest.

De rang van de ambtenaar werden onder andere door kleur, hoeveelheid en plaats van het borduursel aangegeven. Als motief werd veelal eikentakken met eikenbladeren en eikels gebruikt. De eik was en is het symbool voor standvastigheid en bestendigheid.

Bij Koninklijk Besluit 12 mei 1825 nummer 54 werd dit kostuum voor de Raad van State voorgeschreven. In 1842 kwam het te vervallen en werd het kostuum vervangen door een korenblauwe frak met zilverkleurig borduursel.

Foto's van het oude CSK (Cavalerie Schietkamp)

A. Mantingh, luitenant-kolonel b.d. der cavalerie, regiment Huzaren van Sytzema

Eigenlijk hoort mijn inbreng helemaal niet thuis op deze lustrumviering. Ik ben namelijk absoluut geen verzamelaar, ik heb alleen (heel) veel bewaard op militair gebied. Hierin overigens niet begrepen de techniek, want ik ben a-technisch.
Ik hoor daarentegen wel bij de vereniging thuis aangezien ik als amateur zeer geïnteresseerd ben in militaire historie.
Tijdens de laatste algemene ledenvergadering in Buren hield Joep van Hoof een lezing over mijn geliefde CSK. (Voor de niet-cavaleristische lezers onder u: het Cavalerie Schiet Kamp).
Toen ik daar - in mijn onschuld - repte over foto's die ik bezit van het oude CSK, werd ik onmiddellijk door de lustrumcommissie in de spreekwoordelijke kuif gepikt. Ik heb vervolgens over twee periodes uit mijn carrière objecten ter beschikking gesteld: over mijn tijd als pelotonscommandant bij de infanterie op Nederlands Nieuw-Guinea en als commandant van het CSK op Vlieland. Het zijn slechts flitsen, voor meer is geen ruimte.

Na mijn opleiding aan de KMA werd ik geplaatst bij het 3e Depot Infanterie in Roermond, In september 1958 ging ik naar 44 Bataljon Infanterie Johan Willem Friso in Zuidlaren. Hier had ik onder andere luitenant-kolonel Meijnderts (later commandant 1e Legerkorps) als bataljonscommandant, dat was zeer leerzaam. In 1962 ging ik voor zes maanden naar Nederlands Nieuw-Guinea. Ik was daar als pelotonscommandant bij 6 Infanterie Bataljon in Sorong. Een paar momenten staan mij in het geheugen gegrift. Onder andere dat we geen duidelijke kaarten meekregen op patrouille. Gelukkig gingen ook altijd Papoea's en politiemannen en gidsen mee.
Op 11 en 12 september 1962 was er feest in Teminaboean ter gelegenheid van de opening van de weg naar Ajamaroe. Sommige feestgangers hadden er zeven dagen lopen voor over om erbij te zijn.
Op 17 september 1962 werd de laatste vlaggenparade in Teminaboean gehouden, samen met de Papoeapolitie.
Ik ben met het laatste militair detachement, de uitzwaaiers, uit Teminaboean vertrokken. Ik had het een poos heel moeilijk, omdat ik wist wat de bevolking te verwachten stond.
In Teminaboean waren alle Indonesische para's uitgeschakeld door Papoeapolitie en KL, later ook mariniers.

Dit is een gecombineerde vitrine; alleen de objecten op de linkerhelft van de foto hebben betrekking op deze bijdrage.

Na omscholing naar het Wapen der Cavalerie en een plaatsing bij 41 Tankbataljon in Hohne (BRD) ben ik van 1 juli 1970 tot 1 juli 1974 commandant geweest van het CSK op Vlieland. Met mijn gezin heb ik daar een aantal fijne jaren doorgebracht.

Een beknopte geschiedenis van het CSK

herfst 1956	proefdetachement met Centurion-tanks, gehuisvest in tentenkamp
4 okt. 1956	1e schot, oprichting CSK.
30 sep. 1957	eerste schietploeg
sep. 1959 – april 1960	5 Centurion-tanks en 2 Chaffee-tanks; huisvesting in tentenkamp, de tanks gingen met Genievlotten terug naar Amersfoort.
26 jan.1961	permanent kamp in gebruik met legeringsgebouwen
3 april 1974	laatste officiële bezoek van Prins Bernhard als IGK, aan het CSK
15 april 2006	laatste schot, 1 okt. 2006 CSK opgeheven.

Wilt u meer weten over het CSK? Lees dan het boek: *Tanksporen op de Hors. De geschiedenis van het Cavalerie Schietkamp op Vlieland* (Franeker 2007) van de hand van Joep van Hoof.

De blauwe en groene, nog varende en lopende, marine in objecten en documentatie

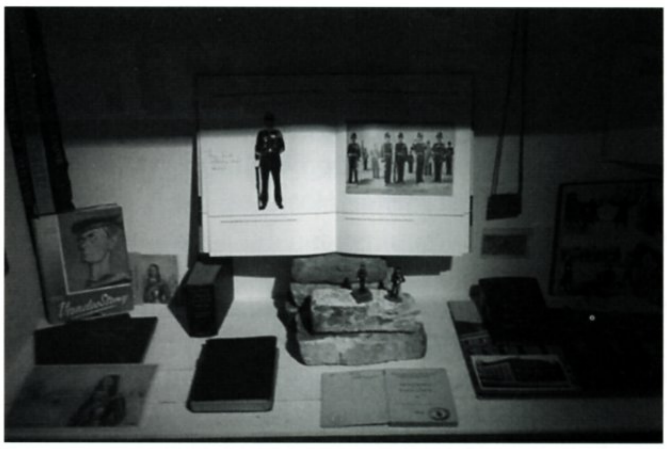
J. Nuis

Door naaste familie, woonplaats, werk en militaire dienst ontstond mijn belangstelling voor de (blauwe en groene, tijdens mijn diensttijd nog de varende en lopende) marine. Toen ik in mijn huidige woonplaats een antiquariaat ontdekte vol boeken, prenten en ingebonden oude jaargangen De Prins en Katholieke Illustratie werd het (dus) verzamelen!
Ontmoetingen tijdens boekpresentaties met de auteur of de besproken persoon leidden tot interessante handtekeningen en bijschriften. Naast de platte boeken en prenten heb ik op de expositie voorwerpen van een oud-krijgsgevangene en een enkel relevant tinnen figuurtje getoond.

1. De mariniers derde klasse Lies Bernouw, Toon Clijsen, Rob van Omsbergen, Cees Roosenburg, Bèr Seegers en Willem Timmerman, net uit de opleiding, boden gedurende de vijf meidagen 1940 vanuit hun positie onder de Maasbruggen in Rotterdam weerstand tegen de Duitse troepen op het Noordereiland. De mariniers waren gehuisvest in de Marinierskazerne Oostplein, die op 14 mei door het Duitse bombardement door brand verwoest is. Bij de presentatie in 1984 van 'De helden van de Willemsbrug' over hun ervaringen in die meidagen plaatsten vijf van de zes (Van Omsbergen was inmiddels overleden) hun handtekening in mijn exemplaar van het boek.

2. Niet alleen handtekeningen maken een boek bijzonder, ook bijschriften. Zo noteerde Frans Smits sr. (1915 – 2006), militair stylist, in mijn exemplaar van 'Véél Veren!', over zijn vele uniform- en andere ontwerpen, bij het piekenpak van de mariniers 'Frans Smits ontwierp deze tenue's'.

3. Albert W.P. Angenent (1895-1952) diende van 1909 tot 1921 bij de Koninklijke Marine. Daarna deed hij journalistiek werk voor de Helderse Courant. In de Tweede Wereldoorlog was hij actief in het verzet.
   Angenent schreef onder het pseudoniem Albert Chambon meer dan 20 boeken, waaronder de driedelige serie Van der Steng over o.a. de gewoonten en gebruiken bij de marine. Hij gaf ook uit de losbladige verzameling teksten en foto's van Nederlandse oorlogsschepen en de losse verzameling tekeningen van 20 Nederlandse zeehelden, waar oorlogsschepen naar vernoemd waren/zijn, beide onder de naam ONZE MARINE.

4. Diversen: Reglement van Administratie voor het Corps Mariniers (1878) en Handboek voor den Marinier (1932).
   Vooroorlogse vlootoverzichten All the World's Fighting Fleets en Taschenbuch der Kriegsflotten (1939).
   Prent 'Verdediging van Indië' met de Nederlandse oorlogsschepen, die in de strijd tegen Japan in de periode december 1941 tot en met maart 1942 verloren zijn gegaan. Het bijschrift 'Stervend zullen wij haar schragen, maar die vlag verlaten ….. nooit' is ontleend aan het Adelborstenlied. Een adelborst is in opleiding tot marineofficier aan het Koninklijk Instituut voor de Marine in Den Helder.
   Kampvlijt: Een marineman, van mei 1943 tot mei 1945 krijgsgevangene 105172, maakte dit schildje in het krijgsgevangenkamp Stalag XIA in Stuttgart. Nummer en kamp staan vermeld op het door de krijgsgevangene te dragen plaatje.

Een zilveren asbak met de inscriptie 'Offiziersmesse Admiral in den Niederlanden Weihnachten 1943'

Drs. A.J. van der Peet

Enige tijd geleden kwam ik in het bezit van een zilveren asbak. Op zich een vreemde situatie. Ik rook namelijk niet, en de asbak is op het eerste gezicht ook niet zo heel bijzonder.
Wel bijzonder is dat dergelijke asbakken tijdens de kerstviering in 1943 werden uitgereikt aan de leden van de Offiziersmesse van de staf van de Kommandierenden Admiral in den Niederlanden. Hieraan herinnert de inscriptie in de asbak: 'Offiziersmesse Admiral in den Niederlanden Weihnachten 1943'.
Deze Duitse stafeenheid was vanaf april 1942 gevestigd in de Utrechtse wijk Oog in Al. Op hetzelfde terrein werd later het Militair Hospitaal 'Dr. A. Mathijsen' gevestigd.

De functie van Kommandierender Admiral in den Niederlanden werd van maart 1943 tot 31 december 1944 bekleed door Vizeadmiral Gustav Kleikamp (1896-1952), (zie foto).
Kleikamp was een veteraan van de Kaiserliche Marine uit de Eerste Wereldoorlog, waarin hij het IJzeren Kruis 1e en 2e klasse verdiende.
Als de Duitse invasie van Groot-Brittannië (*Unternehmen Seelöwe*) in 1940 doorgang had gevonden, zou Kleikamp de rol van commandant van Transportflotille C van de invasievloot hebben vervuld.

Vanwege zijn werk in Nederland werd Kleikamp op 14 oktober 1944 onderscheiden met het Deutsches Kreuz in Gold.

Zie voor de asbak (midden op) de foto bij de bijdrage van H.A. van Lith.

Vizeadmiral Gustav Kleikamp (1896-1952).
Foto: Louis Kaulartz.

De Nederlandse krijgsmacht in 54 mm, een verzameling zelfbeschilderde modelfiguren

Willem Plink

Een groot aantal leden van 'Mars' verzamelt miniatuurfiguren. Men kan deze kant en klaar kopen, maar ook aan de hand van 'bouwsetjes' zelf samenstellen en beschilderen. Een heel creatief en secuur werkje. Maar het geeft wel voldoening als zo'n figuur staat te pronken in de vitrine. En het is een kwestie van keuzes maken. Men kan alles verzamelen wat er op de markt is, en dat is erg veel, zeker van de buitenlandse legers uit de tijd van Napoleon en dus een dure hobby. Of men kan zich specialiseren.
Plink verzamelt in principe alleen figuren van de Nederlandse krijgsmacht, en dan nog het liefst in het 54 millimeter formaat . Dat begon met de series van Jos Fontaine van de Nederlandse Stichting voor Modelfiguren 'De Tinnen Tafelronde', die in kleine oplagen zijn gegoten. Waterloo 1815, Tiendaagse Veldtocht, et cetera.
Maar als men daaraan begint blijkt al snel dat de markt voor Nederlandse figuren erg beperkt is. Buitenlandse geïnteresseerden hebben over het algemeen geen belangstelling voor Nederlandse onderwerpen, en de (overwegend eveneens buitenlandse) fabrikanten zijn dus ook niet bereid die te ontwikkelen. 'De Tinnen Tafelronde' geeft nu wel een heel mooie serie uit van het KNIL en de tegenstanders. Maar verder is de markt erg beperkt. En dus moet men creatief te werk gaan.
Plink kijkt bij figuren van buitenlandse militairen altijd met een oog van: 'Kan ik daar een Nederlander van maken?' (zonder inburgeringscursus!) In de lustrumtentoonstelling worden enkele voorbeelden getoond.

Hoe maak je van buitenlandse soldaten militairen uit het Staatse leger? Plink toverde een Pruisische grenadier om in een marinier van Westerloo uit 1795 en ook nog in een marinier-grenadier van dat regiment. Twee Franse generaals transformeerden in een ritmeester en een trompetter van het Regiment Huzaren nr. 6 uit 1820.
Belangrijke werkzaamheden zijn schuren en vijlen, alsook het maken van ontbrekende onderdelen. Ook kan men deze elders zoeken (bijvoorbeeld van het merk Historex).
Zo ontstaan dus zelfge- of verbouwde, en daarmee unieke, figuren. Op bijgaande foto's ziet u enkele voorbeelden van figuren, mallen en een enkele afbeelding van de oorspronkelijke figuur.

Rondom de crash van een Bréguet Atlantic van de Marine Luchtvaartdienst in 1981

Theo Postma

Op 15 januari 1981 ben ik als commandant aan boord van de '255' met 'crew 31' vertrokken van Marinevliegkamp Valkenburg voor een patrouillevlucht, op zoek naar een Russisch oorlogsschip van de Kiev-klasse. De '255' was een Bréguet Atlantic, een in Frankrijk gebouwd maritiem patrouillevliegtuig van de Marine Luchtvaartdienst.

De overlevenden van de vliegramp. De crewbadge van bemanning 31 toont Ome Joop, de mascotte, die toevallig was thuisgebleven. De Breguet Atlantic 255 van de Marine Luchtvaart Dienst maakte op 15 januari 1981 een noodlanding op zee in de Atlantische Oceaan, 100 zeemijlen noord van Ierland. Drie bemanningsleden verloren hun leven.

Net aangekomen in het zoekgebied, 100 mijl noord van Ierland, werd het vliegtuig onbestuurbaar door een technisch mankement. De vliegers wisten een geslaagde noodlanding uit te voeren in de zeer ruwe zee. Het lukte de co-piloot nog wel om tijdig noodsignalen uit te zenden. Van de twaalf bemanningsleden wisten er negen de reddingsvlotten te bereiken; drie

De Breguet Atlantic 255 van de Marine Luchtvaart Dienst in betere tijden.

Uitreiking van een tinnen bierpul met inscriptie, waaruit blijkt dat betrokkene de SARBE-noodradio op zijn reddingsvest heeft gebruikt.

Vliegtuig marine in zee gestort: drie doden

Den Haag — Het ongeluk met een verkenningsvliegtuig van de Nederlands marine in de Atlantische Oceaan heeft het leven gekost aan drie bemanningsleden.

Het zijn 33-jarige sergeant-fotograaf R. F. Sittrop uit Hoogvliet, de evenoude, gehuwde korporaal-konstabel W. W. Voorneman uit Katwijk aan Zee, vader van twee kinderen, en de 26-jarige ongehuwde sergeant-vlieger M. H. Vos uit Huizen. Negen bemanningsleden konden worden gered.

• W. Voorneman • M. H. Vos • R. F. Sittrop

De commandant, luitenant ter zee T. L. D. Postma uit Delft, zegt dat de negen ruim drie uur in het water dobberden voordat zij door drie Engelse marinehelikopters werden opgepikt en overgebracht naar een ziekenhuis in het Noordierse Londonderry. Daar bleek dat de negen in goede gezondheid verkeerden.

Het is het derde ongeluk marine in gebruik is. Nooit eerder vielen er slachtoffers.

Op 14 december 1978 is op enkele kilometers van de plaats waar nu het ongeluk is gebeurd ook een toestel in het water gestort. Enkele jaren daarvoor maakte een Bréquet vlak voor de kust bij de Wassenaarse slag een duik in het water.

Een woordvoerder van de

Krantenartikel met foto's van de drie overleden bemanningsleden.

van hen slaagden daar helaas niet in, zij zijn jammerlijk verdronken.

De eerste reactie op onze noodsignalen kwam van een C-5 Galaxy van de Amerikaanse luchtmacht, die van zijn route afweek om ons te zoeken. De bemanning van dit reusachtige vrachtvliegtuig maakte met een 'low pass' en knipperende landingslichten aan ons duidelijk dat we gevonden waren. De Britten hebben aansluitend met een Nimrod vliegtuig en twee Seaking helikopters een geslaagde reddingsactie uitgevoerd, waarna we naar een ziekenhuis in het Noordierse Londonderry werden gebracht. Daar werd ieders vliegoverall gewassen. De crewbadges, die we op de overal droegen, bleken in de was verdwenen. Omdat mijn overall nog droog was, hoefde die niet gewassen te worden. Ik bezit dan ook een van de weinige overgebleven crewbadges. Hierop is een belangrijke plaats weggelegd voor André van Duin's creatie 'Ome Joop', de mascotte van onze bemanning.

Op het zwemvest van ieder bemanningslid zat een noodzender. Iedereen die dat zendertje daadwerkelijk gebruikt wordt automatisch lid van de *SARBE Survivors Club*, en krijgt van de fabrikant een tinnen bierpul. Hierin staan de naam van de ontvanger en de datum van de *ditch* gegraveerd.

Van de teruggevonden resten van de Atlantic is een aantal presse-papiers gemaakt. Ik heb daar één van, en die is ook een aantal keren gecrashed, zoals duidelijk te zien is aan het gehavende uiterlijk.

Een foto (p.22) toont de overlevenden met 'Ome Joop', die we die dag vergeten waren mee te nemen.

De Britse Seaking reddingshelikopter boven het rubbervlot waar vliegtuigcommandant Postma nog in zit.

Squadroncommandant, KLTZ Huijding, vliegtuigcommandant LTZ Postma en Mecano KPL De Jager op de persconferentie die na meteen na terugkomst op Marinevliegkamp Valkenburg werd gehouden.

Technici van de onderzoekcommissie bij een aangespoeld wrakstuk van de '255'.

Frans Smits sr., militair stylist

F.J.H.Th. (Frans) Smits (1915-2006) heeft 35 jaar als esthetisch adviseur bij het Ministerie van Defensie gewerkt. Hij heeft een omvangrijk oeuvre op zijn naam, en daarmee een onuitwisbare indruk achtergelaten. In onze krijgsmacht zijn nog altijd ceremoniële uniformen, emblemen en onderscheidingen te zien die door Frans Smits zijn ontworpen. Daarnaast heeft Smits vele ontwerpen gemaakt voor binnen- en buitenlandse overheidsorganisaties en particulieren. Als meest exotisch voorbeeld noem ik hier de uniformen voor de Garde van Keizer Haile Selassie van Ethiopië.

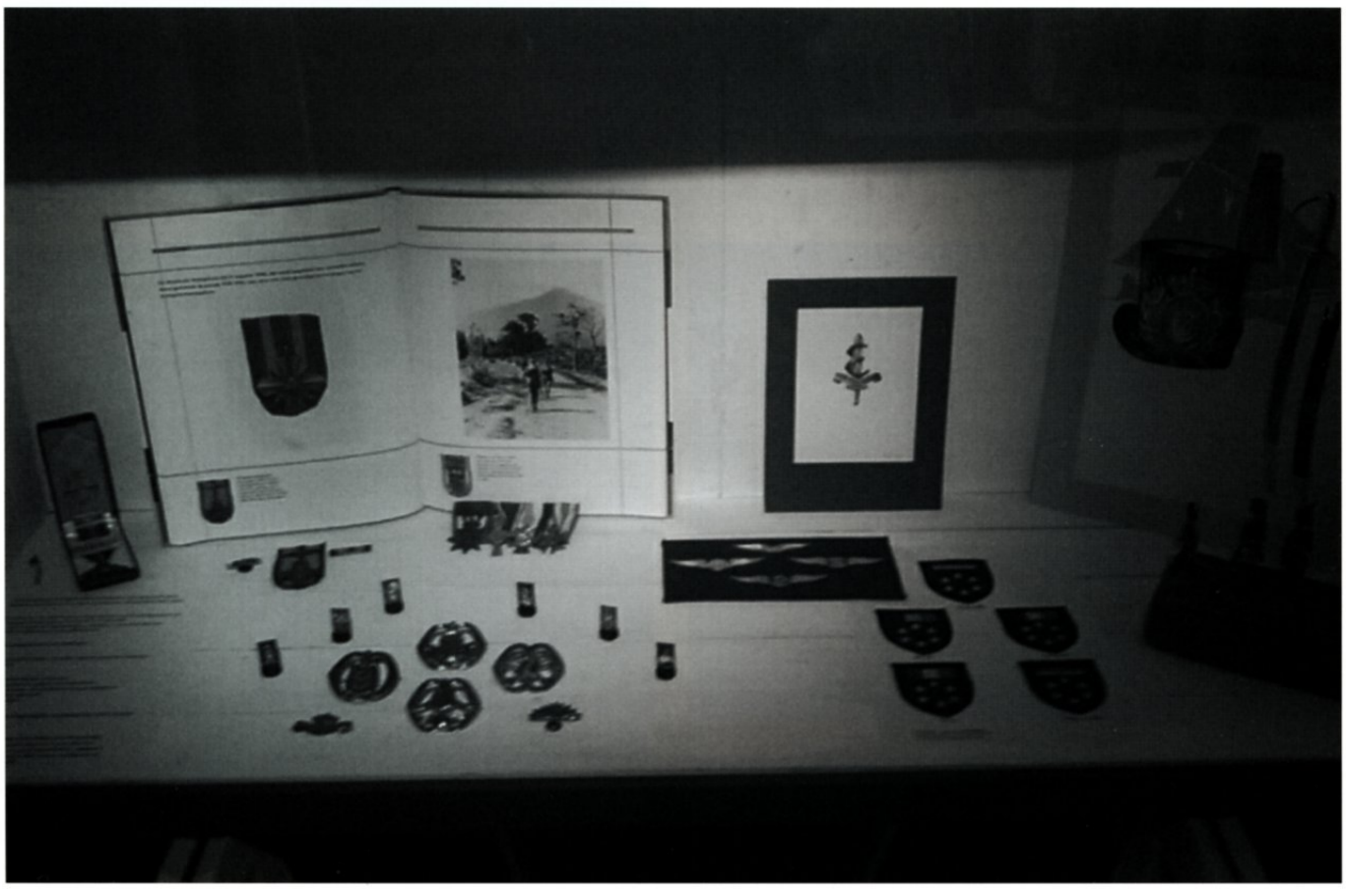
Tijdens de tentoonstelling is een aantal verschillende voorbeelden weergegeven van ontwerpen van Frans Smits, deels ter beschikking gesteld door zijn zoons Eric en Frans jr.
Zoals bijvoorbeeld een set miniatuurfiguren, in de jaren '50 van de vorige eeuw verkocht door het warenhuis Vroom & Dreesmann. De set verbeeldt het vaandel met de vaandelwacht van het Garderegiment Grenadiers in de ceremoniële tenue, ontworpen door Frans Smits.

In het begin van de jaren '50 was er sprake van de vorming van een gezamenlijk leger door de **E**uropese **D**efensie **G**emeenschap. Deze bestond uit dezelfde landen, die in 1957 het EEG-verdrag ondertekenden. Frans Smits heeft ontwerpen gemaakt van uniformen en emblemen voor het EDG-leger, dat uiteindelijk niet tot stand is gekomen. Van sommige ontwerpen zijn ook proefexemplaren gemaakt.

Frans Smits was de ontwerper van het Mobilisatie-Oorlogskruis, toegekend aan een deel van de veteranen van de Meidagen van 1940. Qua onderscheidingen zijn onder (veel) meer het Ereteken voor Orde en Vrede voor Indiëveteranen en het Nieuw-Guinea Herinneringskruis van de hand van Smits.

Frans Smits was ook de geestelijk vader van vele emblemen voor de Koninklijke Landmacht, en de speelstukken van het bekende Stratego zijn eveneens door hem gecreëerd.
Als laatste voorbeeld van objecten die Smits heeft ontworpen noem ik het reversspeldje, dat werd uitgereikt aan gedemobiliseerde Indiëveteranen.

Tekst: Wil Zaagmaan jr.

Het dagelijkse leven in krijgsgevangenkamp Stalag IVb in Mühlberg an der Elbe

Getekend door Sergeant der Genie Antonie Johannes Tempelman

(Bewoner van 6 juni 1944 tot 20 mei 1945)

Lex Tempelman

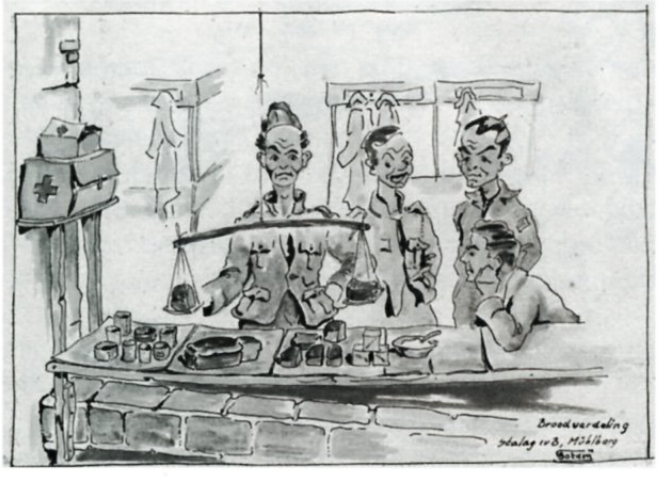

Ondergedoken in Haarlem.

Negotiedrijvende Hollandse Onder Officieren op de kampmarkt.

Mijn vader A.J. (Ton) Tempelman werd op 20 september 1916 geboren in Petoemboekan (Sumatra, Nederlands Indië). Zijn militaire loopbaan begon in 1934 bij de Vrijwillige Landstorm in Apeldoorn en eindigde in 1973 met FLO (Functioneel Leeftijd Ontslag) in de rang van Majoor van Fortificatiën bij de Genie. Hij overleed op 31 maart 2011 op 94-jarige leeftijd.
Mijn vader heeft zijn hele leven getekend. Voor de oorlog als freelancer met het ontwerpen van affiches en advertenties en na de demobilisatie in 1940 als tekenaar bij de uitgeverij Stam in Haarlem. Na de oorlog was het een hobby naast zijn beroepsleven als militair. Ontelbare menukaarten, nieuwjaarswensen en andere gelegenheidsontwerpjes heeft hij geproduceerd. Maar ook cartoon-achtige prenten waarin "Dienst"-zaken of persoonlijke gebeurtenissen met veel details werden uitgebeeld.

Broodverdeling onder kritische blikken.

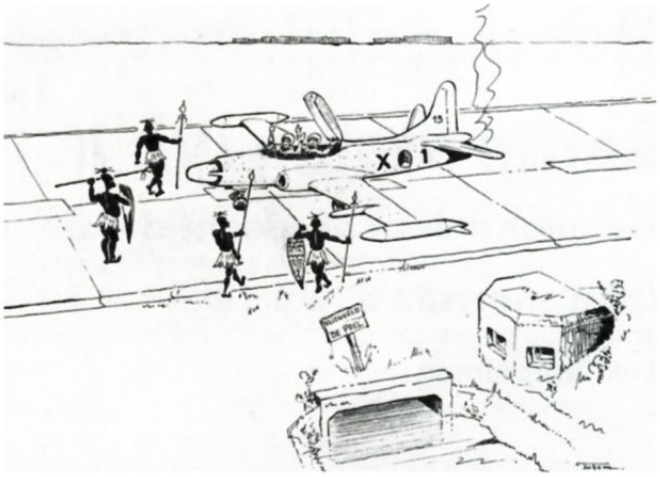
Aflossing wachtposten.

Fragment van een pagina uit de Succesclub van december 1944.

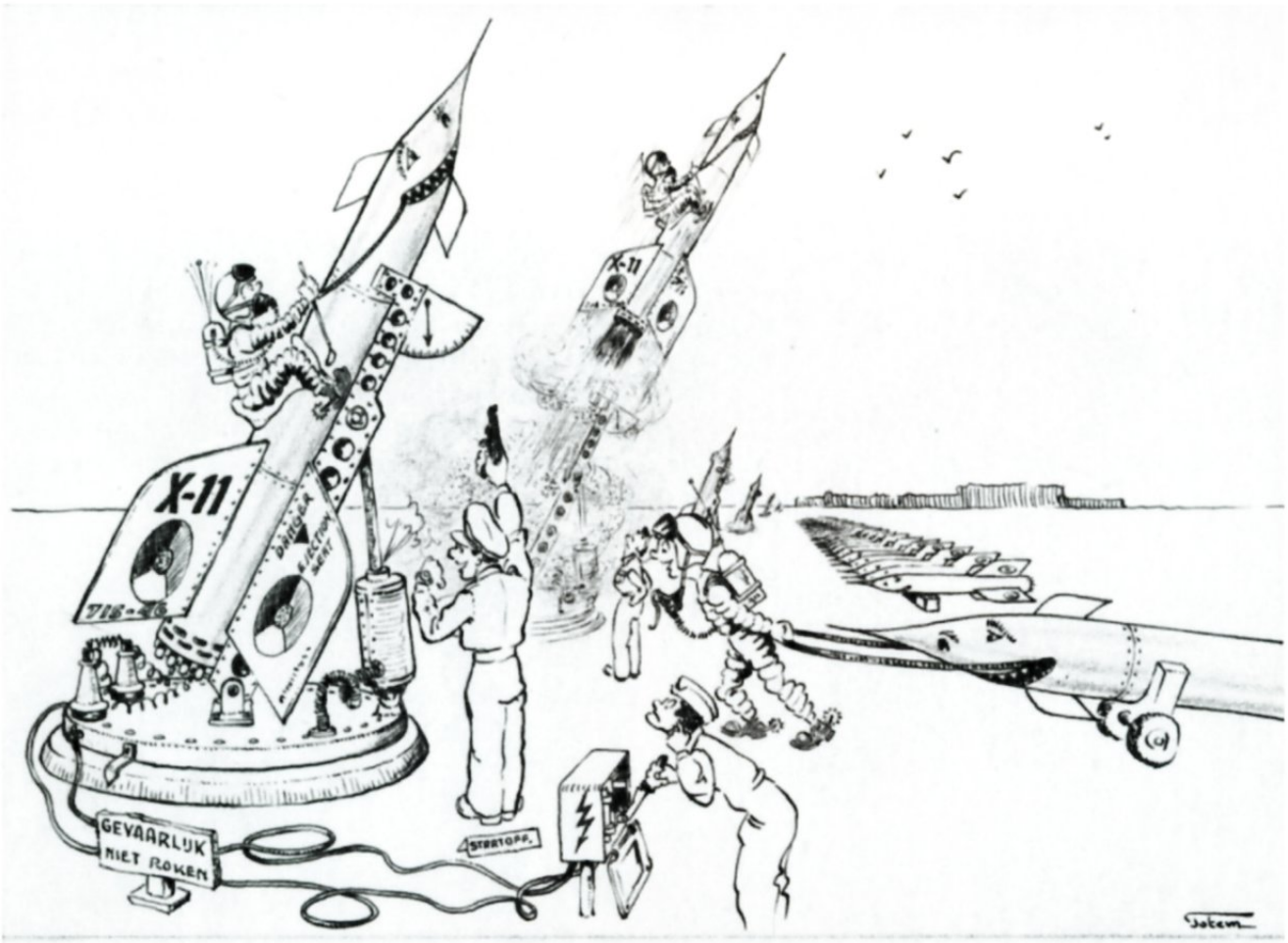
Eén deel van zijn werk koesteren wij als familie bijzonder zorgvuldig: het schrift met ruim veertig gekleurde pentekeningen die zijn gemaakt in krijgsgevangenschap.

Na de oproep van de Duitsers in 1943 dat alle Nederlandse militairen zich moesten melden, duikt Ton Tempelman onder. Een jaar later is hij (vermoedelijk door verraad) opgepakt, en een maand later zit hij in Stalag IVb in Mühlberg an der Elbe, ten noorden van Dresden.

Eerste landing op vliegbasis De Peel op 1 mei 1957, een T-33 met aan boord luitenant-kolonel P. Benjamins en kolonel D. Berlijn (vader van oud-bevelhebber Dick Berlijn).

Van het dagelijkse leven in het kamp heeft hij een hele serie met aquarel ingekleurde pentekeningen gemaakt, gesigneerd met Totem (Ton Tempelman). De prenten, meestal 12 bij 17 cm, heeft hij na zijn terugkeer in Nederland in een gelinieerd schrift geplakt

In 1959 had "Totem" een vooruitziende blik dat De Peel ooit thuisbasis zou zijn van de Groep Geleide Wapens.

Een pagina uit de Succesclub van december 1944.

en zorgvuldig in de familiekist bewaard. Alle dagelijkse beslommeringen komen in beeld, opvallend veel die met eten te maken hebben. Maar ook een cartoon-achtig portret van de kampcommandant. En tien mini-portretjes met nationale vlag van even zoveel nationaliteiten van de kampbewoners.
Op de laatste pagina's van het schrift een tekening van de aankomst van vier Russen te paard op maandag 23 april 1945 om 07.00 uur en een kampeerscène in het kamp met rood-wit-blauwe vlaggetjes op de tentstokken. De oorlog was afgelopen.

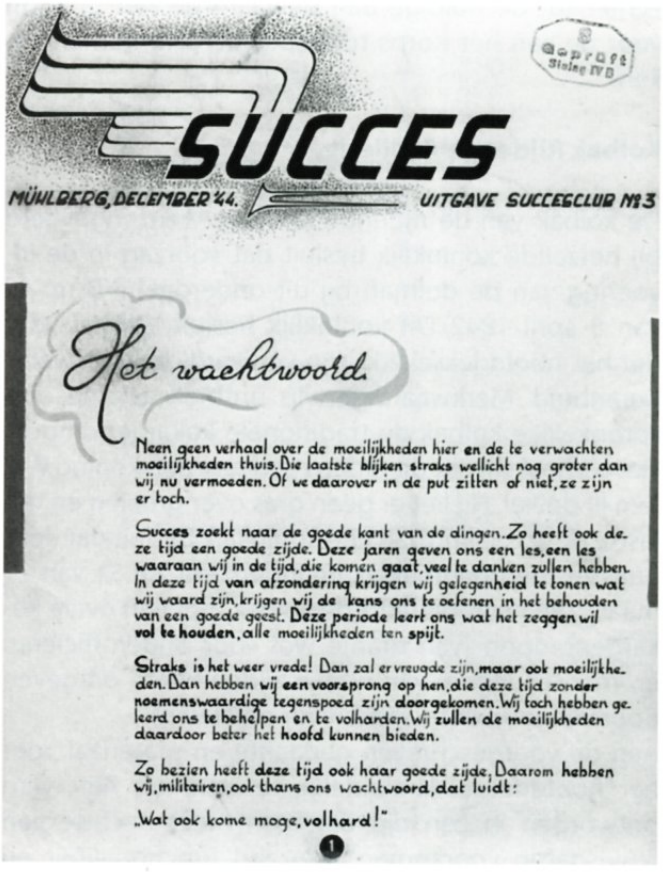
Het Raadsel van de Succesclub!?

In de familiekist zat ook een map met drie setjes van totaal 16 velletjes met nauwgezet gecalligrafeerde teksten en enkele illustraties.
Ze zijn gemaakt in oktober, november en december 1944 en de titelpagina vermeldt "Uitgave Succesclub". De teksten behandelen heel diverse onderwerpen en de toon is vaak nogal belerend, maar ook opbeurend en komisch.
Alle velletjes zijn voorzien van het stempel van de kamp-censor "Geprüft Stalag IVB".
In de map ook twee uitnodigingskaarten voor een bijeenkomst van de "Succesclub" in de O. en O. barak (Ontwikkeling en Ontspanning).
Het hoe-en-waarom van deze activiteit is mij niet duidelijk. Hopelijk kan iemand mij meer vertellen.

Na de oorlog

Na een grote omzwerving komt mijn vader terug in Haarlem en meldt zich op de Ripperda-kazerne. Daar stuurt men hem door naar de bakermat van de Genie, de Kromhout-kazerne in Utrecht. Als hij hoort dat het mogelijk is om via een MTS-studie bouwkunde vakofficier Fortificatiën te worden, vertrekt hij naar Leeuwarden. Na voltooiing van de MTS in 1951 wordt hij benoemd tot opzichter en vervolgens in 1952 tot tweede luitenant van fortificatiën.
Via de BABOV-dienstkringen Twenthe en De Peel en de Bouwdienst/DGW&T-dienstkringen Kampen en Steenwijk verlaat hij in 1973 de militaire dienst als majoor.

De overplaatsing naar de lege noordhoek van Limburg om de bouw van de nieuwe vliegbasis De Peel uit te voeren, beschouwde Tempelman als een verbanning naar een uithoek van de wereld. Slechts bewoond door inboorlingen. Uit die tijd stamt een serie cartoons van curieuze BABOV- en luchtmacht-activiteiten, gadegeslagen door zeer zwarte negers.
Politieke correctheid uit de 50-tiger jaren!

Voorblad van de Succesclub van december 1944.

Uniformen Korps Rijdende Artillerie

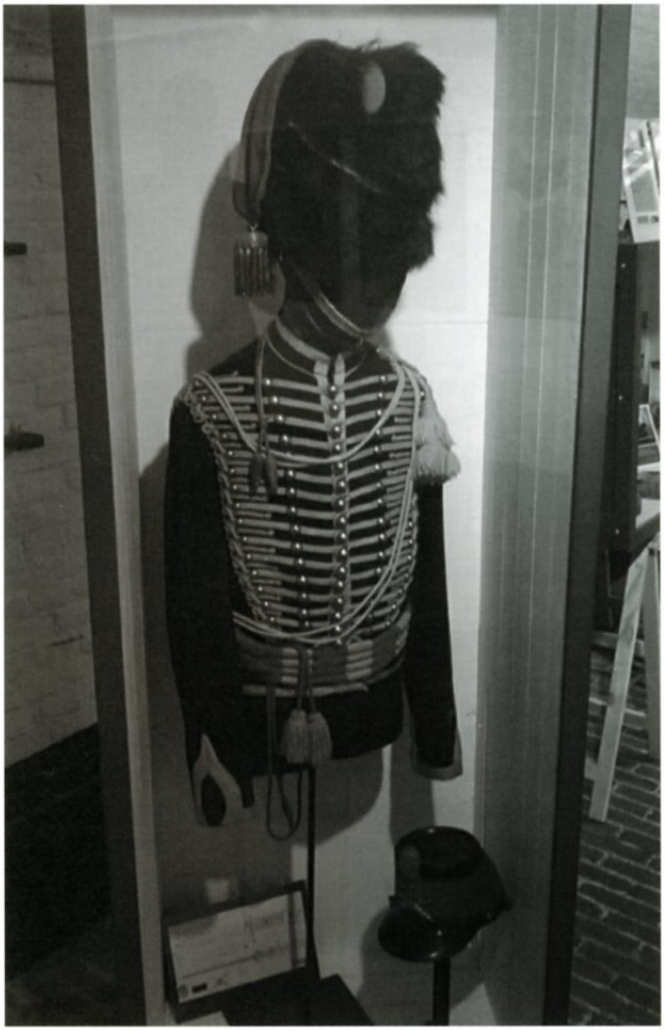
H.J.A. Verhoeven

Dolman Rijdende Artillerie

Bij Koninklijk Besluit nr. 49 van 8 april 1842 werden voor alle bereden onderdelen van het Nederlandse leger – in casu dragonders, lansiers en rijdende artillerie - nieuwe uniformen voorgeschreven. Hiertoe werd omstreeks 1836 een uniformcommissie ingesteld, die tot taak had klachten bij de cavalerie over de bestaande uniformen en uniformonderdelen te verzamelen en voorstellen te doen voor nieuwe uniformen. Over de werkzaamheden van deze commissie is bij het Nationaal Archief een indrukwekkend dossier bewaard gebleven. Over de rijdende artillerie - waarvoor toch ook een dergelijke commissie zal hebben bestaan - helaas geen woord. Ook naspeuringen in het Koninklijk Huisarchief daarnaar bleven zonder resultaat.
Wat daar verder van zij, de ontwerpers van zowel de nieuwe uniformen van de cavalerie als van de rijdende artillerie bleken kinderen van hun tijd. Al het nieuwe deed sterk denken aan de tijd van keizer Napoleon.
De cavalerie zag overigens haar nieuwe uniformen al in 1866 vervangen worden door de atilla. Het in 1842 vastgestelde uniform van de rijdende artillerie bleef echter tot de huidige dag bewaard als het uniform voor de aan het Korps toebedeelde ceremoniële taken.

Kolbak Rijdende Artillerie.

De kolbak van de rijdende artillerie werd ingevoerd bij hetzelfde koninklijk besluit dat voorzag in de invoering van de dolman bij dit onderdeel (KB nr. 49 van 8 april 1842).Dit koninklijk besluit schreef voor dat het hoofddeksel zou zijn vervaardigd van zwarte berenhuid. Merkwaardigerwijs ontbrak aan de oorspronkelijke kolbak de traditionele kokardepompon. Het verhaal wil dat dit tijdens een receptie koning Willem III opviel. Hij liet er geen gras over groeien en gelastte de opstelling van een koninklijk besluit dat deze omissie zou goedmaken. En inderdaad, KB 51 van 27 maart 1865 completeert de kolbak met een ovale kokardepompon (van oranje wol voor onderofficieren en manschappen; van oranje zijden koord omgeven door vijf gouden torsades voor officieren).
Aan de voorgeschreven gedaante en materiaal voor het hoofddeksel is duidelijk te zien dat het werd ontworpen in een tijd dat men meer hechtte aan 'krijgshaftig voorkomen' dan aan functionaliteit en diervriendelijkheid. Ter geruststelling: nu worden de nieuwe kolbakken vervaardigd van kunstbont.

Sjako M1912

Op de grens van de 19de en 20ste eeuw maakten technische ontwikkelingen in bewapening en oorlogvoering kleurrijke uniformen op de slagvelden overbodig en zelfs risicovol. Vele legers gingen dan ook over tot een minder opvallende kleur voor het legeruniform.
Engeland bekeerde zich tot het khaki (1902), Duitsland voerde het feldgrau (1910) in, Frankrijk deed proeven met de kleur reseda, maar ging pas in 1915, min of meer gedwongen door gebrek aan een bepaalde verfsoort, over op het befaamde bleu-horizon. In Nederland, waar het leger tot dan toe gekleed ging in donkerblauw, werd bij Koninklijk Besluit Nr. 41 van 12 september 1912 voor het gehele leger de zogenaamde grijsgroene kleding ingevoerd. De sjako M1912 maakte deel uit van die grijsgroene uniformering. Een kartonnen romp overtrokken met grijsgroen laken,

het front voorzien van een fraai wapen- of regimentsembleem. Toch bleek het geen gelukkige greep, het hoofddeksel was te zwak en te onpraktisch en werd dan ook al na een paar jaar buiten gebruik gesteld.

Stormdolk M1917

Bekend is dat de Eerste Wereldoorlog al een paar maanden na aanvang vastliep een uitzichtloze loopgravenoorlog. Massale stormlopen op de stellingen van de vijand brachten veelal geringe resultaten ten koste van grote verliezen aan mensen en materiaal. Deze situatie leidde ertoe dat veelvuldig werd overgaan tot nachtelijke overvallen door kleine groepen op de stellingen van de vijand met de bedoeling mensen in handen te krijgen waaruit weer inlichtingen over die vijand zouden kunnen worden geperst. Deze kleine overvalgroepen – de zgn. stormtroepen - bestonden uit goed getrainde soldaten bewapend met dolken, knotsen, boksbeugels en ploertendoders althans met wapens waarmee een eventuele tegenstander snel en vrijwel geruisloos kon worden gedood. Nederland wilde in deze gang van zaken niet achterblijven en bij de inmiddels opgerichte Stormschool te Bloemendaal werd allerlei wapentuig beproefd en eventueel ontwikkeld. In dit kader ontstond de stormdolk M1917.
Uit bewaard gebleven cijfers blijkt dat in maart 1918 ongeveer 11000 exemplaren zijn uitgegeven aan de daarvoor in aanmerking komende onderdelen en personen (stormtroepen, infanterie- en landweerbataljons en sommige officieren). Bij de opheffing van stormtroepen in 1924 werd de stormdolk uit de bewapening genomen.
Bij de mobilisatie in 1939- ontstond de vraag wat er diende te gebeuren met de nog beschikbare dolken M1917. Een ogenblik heeft men het plan gehad er een algemeen officiersdistinctief van te maken. Uiteindelijk is hiervan afgezien en werd de dolk uitgereikt aan het niet met een geweer of klewang/sabel bewapende personeel van de infanterie, de cavalerie, wielrijders en artillerie voor zover deel uitmakend van het Veldleger.

Een 'vliegerpak' zoals gebruikt door de luchtmachten van de leden van het Warschau-Pact

Wim van Westerop

Ik ben dertig jaar museumdirecteur en conservator geweest, onder meer van het Aviodome, toen dat nog op Schiphol was gevestigd. Tegenwoordig zorg ik als vrijwilliger voor het beheer van de collectie van het Nederlands Vestingmuseum.

Ook thuis ben ik een verzamelaar. Naast oude vuurwapens 'spaar' ik helmen voor piloten, waarvan ik in tien jaar tijd in vele landen een aanzienlijke collectie bij elkaar heb gezocht.

Een groot deel van mijn verzameling vlieghelmen heeft betrekking op de periode van de zogenaamde 'Koude Oorlog' (1949-1989). Destijds ging de internationale politiek grotendeels over de machtsverhoudingen tussen de landen van de NAVO ('West') en die van het Warschau-Pact ('Oost'). In die tijd werden de luchtstrijdkrachten ingericht en uitgerust voor en tegen een mogelijke atoomoorlog. Daarbij werd het vliegen op zeer grote hoogte heel belangrijk om aanvallers te kunnen onderscheppen en vernietigen.
Op die enorme vlieghoogte heeft de piloot van een straaljager niet alleen een zuurstofmasker nodig, maar ook een speciaal pak dat hem beschermt tegen de lage luchtdruk.

Het pak dat in de tentoonstelling te zien was, is gebruikt door de luchtmachten van de leden van het Warschau-Pact, dus de Sovjet-Unie, Polen, Oost-Duitsland enz.
De bijbehorende helm is met een rubberen manchet rond de hals afgesloten en het venster is luchtdicht. Slangen zorgen voor de zuurstof. De piloot draagt een vliegkapje waarin zijn koptelefoon en microfoon zitten. Met deze uitrusting kan de piloot vliegen tot een hoogte van circa 40 kilometer.
De helm en dit pak waren in gebruik van voor 1970 tot 1990 en later.

Mijn opa was een... (...scherpschutter karabijn, en behaalde de graden van prevôt en meester op sabel, floret en geweer)

Wil Zaagman jr.

Mijn opa, Jurrien Zaagman, werd geboren op 18 augustus 1892 in het Groningse dorp Wittewierum, gemeente Ten Boer. Hij tekende in september 1908 (dus pas 16 jaar oud!) voor zes jaar als vrijwilliger bij het KNIL.

In december van dat zelfde jaar arriveerde hij in Indië. In januari 1913 had opa er kennelijk genoeg van, want hij deserteerde. Volgens een aantekening op zijn stamlijst zou de politie van Groningen hebben vernomen dat hij in Amerika zou verblijven. Opa had volgens mijn vader ooit verteld dat hij in Amerika had gewerkt als spoorwegarbeider, maar dat verhaal was nooit serieus genomen.
In oktober 1913 meldde opa zich weer bij de Koloniale Reserve in Nijmegen. Na terugkeer in Indië kreeg hij zes maanden militaire detentie opgelegd, die hij (zoals gebruikelijk) na afloop van zijn contract moest nadienen.
In 1919 verbond opa zich wederom voor zes jaar, en kreeg de gelegenheid om in Nijmegen de opleiding tot onderofficier te volgen. In 1920 werd hij sergeant. We weten niet veel over zijn dienstverrichting, behalve dat hij in Atjeh heeft gediend (waar in 1928 mijn vader is geboren), onder andere in Oelee Lheue. Hier was hij van mei 1928 tot en met april 1930
'... zelfstandig als Onderofficier belast met de in- en ontscheping aldaar. Hij heeft blijken gegeven van zeer veel ijver en betrouwbaarheid, en verrichtte zijn werk steeds met opgewektheid.' Aldus de verklaring d.d. 15 april 1930 van de Commandant van het Subsistentenkader te Koeta-Radja.
Opa kon zich in 1930 'reëngageren' als sergeant voor vier jaar. Als hij dat niet deed, zou hij daarop niet meer kunnen terugkomen. Opa verkoos echter terug te keren naar het moederland, vergezeld van vrouw en (toen nog) vijf zoons. Na een jaar vruchteloos geprobeerd te hebben in de burgermaatschappij een goede baan te vinden trachtte opa terug te gaan naar het KNIL. Maar helaas, voor hem was geen plaats meer.

Mijn opa kon goed met wapens overweg. Hij was

2 mei 1920 Sgt KNIL J. Zaagman met echtgenote en oudste zoon.
Bezit W.J. Zaagman jr.

1919 Instituut Adspirant Onder Officieren Prins Hendrikkazerne Nijmegen J. Zaagman, soldaat 1e klas (spandri) KNIL, links voor (met snor).
Bezit W.J. Zaagman jr.

scherpschutter karabijn, en behaalde de graden van prevôt en meester op sabel, floret en geweer. Vermoedelijk mede hierom mocht hij na de oorlog, als reservist bij de Rijkspolitie, een dienstpistool hebben.
Ik bezit vier van opa's brevetten en het originele brevetembleem voor op de mouw van het donkere uniform, net als zijn bronzen medaille voor 12 jaar trouwe dienst. Opa's tuniek en zijn pet hingen jarenlang bovenaan de zoldertrap van mijn grootouderlijk huis in Leiderdorp. Jammer genoeg zijn ze na zijn overlijden spoorloos verdwenen …

Sgt1 KNIL J. Zaagman ca. 1930.
Bezit W.J. Zaagman jr.

Vaardigheidsembleem 'Meester op één of meer wapens', te dragen op de mouw.
Bezit W.J. Zaagman jr.

NEDERLANDS
VESTING
MUSEUM

KORTINGSBON

Leden van Mars et Historia hebben ter gelegenheid van de Jubileumtentoonstelling van M&H op vertoon van deze kortingsbon toegang tot het Nederlands Vestingmuseum voor 3,50 euro in plaats van 6,00 euro. Deze actie is geldig tot 31 oktober 2011, maximaal 3 personen per bon en niet geldig in combinatie met andere acties.

DE DONDERBUS

Inkoop - Verkoop - Ruil

Antieke wapens, Orden, Militaria, Uniformen, Uitrustingsstukken, Documentatie
Eerste en Tweede Wereldoorlog, Aankopen van gehele verzamelingen.

Adres:
Oostzeedijk beneden 213 A, 3061 VW Rotterdam
Geopend vrijdag van 19-21 uur, zaterdag van 11-18 uur
Telefoon: 010-4140267, Telefoon privé: 0186 60 23 38
Website: www.donderbus.com

DE STICHTING SAMENWERKENDE MILITARIA VERZAMELAARS ORGANISEERT DE VOLGENDE MILITARIABEURZEN:

6 november

aanvang: 09.00 uur - einde beurs 13.00 uur
De vaste locatie voor de beurzen is:
"De nieuwe Sporthal", Graaf Wichman 177, Huizen N.H.

S.M.V. donateurs en hun dames hebben gratis toegang;
militairen in uniform en houders van een veteranenpas half geld;
overige bezoekers € 3,- p.p. kinderen onder 10 jaar onder geleide gratis.

INLICHTINGEN
Joop en Ria de Blij - Overdag: 015 260 21 99 - na 18.00 uur 015 212 18 58
www.stichtingsmv.nl

Afdelingscorrespondenten van de vereniging

Mars et Historia

Nederlandse Vereniging voor Militaire Historie

Militaire geschiedenis te land
Coördinator: drs. J.P.C.M. van Hoof
E info@marsethistoria.nl
- ***a3 Napoleontica, Belgische Opstand:***
drs. M. van der Hoeven, Raaphorst 121, 2352 KJ Leiderdorp, T 071 541 25 01, E mithras@wxs.nl
- ***a5 Meidagen 1940:***
E.H. Brongers, Rhodestraat 20, 6363 AZ Wijnandsrade, T 045 524 29 62, E e.h.brongers@tele2.nl
- ***b6 Wiel-en rupsvoertuigen:***
M.C. van der Hoog, Surinamestraat 40, 2585 GK, Den Haag, T 070 363 43 91 en J. Bloemendaal, Scheldelaan 10, 2105XG, Heemstede, T 023 529 13 24.
W. den Dunnen, Residencia la Cigüena, apartamento 70, Paseo de las Cumbres S/N, 21449 Islantilla, Lepe (Huelva), wimdendunnen@gmail.com.

Militaire luchtvaartgeschiedenis
Coördinator: drs. R. de Winter - E rolfenastrid@kpnmail.nl
- ***b14 Luchtvaartafdeeling:*** info@marsethistoria.nl
- ***b11 Luchtvaartgeschiedenis (m.n. Indië):***
dr. P.C. Boer, Hoogaars 15, 4617 GE Bergen op Zoom, T 0164 23 08 51, E PC.Boer.01@NLDA.NL
- ***b13 Marine Luchtvaartdienst (MLD):***
P.P. Staal, Javastraat 24, 2341 XL Oegstgeest, T 071 515 66 14, prudentstaal@hotmail.com

Maritieme geschiedenis
- ***b9 Mariniers:***
L.J. de Coninck B.A. B.Ed., Hanzeplein 45, 6981 LD Doesburg, T 0313 47 65 84, E l.deconinck1@chello.nl
- ***b10 Schepen en vaartuigen:***
info@marsethistoria.nl

Marechausseegeschiedenis
Coördinator: mr. W.J. Zaagman, E zano85@zonnet.nl

KNIL en krijgsverrichtingen in voormalige overzeese gebieden
Coördinator: drs. T. Broos - E tbroos@hotmail.com

Krijgsmachtbreed
Coördinator: drs. E.J.J.F. Rossmeisl,
E rossmeisl@planet.nl
- ***c1 Uniformen:*** E info@marsethistoria.nl
- ***c2 Emblemen:*** B.C. Cats, Claudiagaarde 72, 1403 JR Bussum, T 035 691 35 63 en Ing. R.C. Kuenen, Willem van Gelre-Gulikstraat 62, 6137 HB Sittard, T 046 458 81 74, E robkuenen@hotmail.com
- ***c3 Onderscheidingen:*** H.G. Meijer, Vollenbergstraat 6, 5801 RP Venray, T 0478 58 29 92, E hennymeijer@home.nl en B.W. Wagenaar, Burgemeester Nieuwenhuisenstraat 43, 1906 CJ Limmen, T 072 505 38 96.
- ***c6 Traditie en ceremonieel:*** info@marsethistoria.nl
- ***c7 Vlaggen, vaandels en standaarden:***
W.L. Plink, Midachten 53, 8162 CK Epe, T 0578 61 21 38, E wplink@planet.nl
- ***c8 Militaire muziek:***
mr. R.A. Schimmel, Jan Muschlaan 242, 2597 VE Den Haag, T 070 324 65 68, E schimmel242@zonnet.nl
- ***c9 Militaire genealogie:***
drs. J.P.C.M. van Hoof, E info@marsethistoria.nl
- ***c10 Vuurwapens en geschut:***
G.D. Klein Baltink, Vordense Binnenweg 49a, 7231 BB Warnsveld, T 0575 52 91 56, E gdkb@wxs.nl

Nederlandse Vereniging voor Militaire Historie

Mars et Historia

Nederlandse Vereniging voor Militaire Historie

De Nederlandse Vereniging voor Militaire Historie, opgericht op 20 augustus 1966 en erkend bij Koninklijk Besluit van 14 juni 1968, is er voor allen, die zich verdiepen in de geschiedenis, tradities, uniformen, emblemen, wapens en onderscheidingen, en het ceremonieel van militaire en semi-militaire organisaties, meer in het bijzonder die van Nederland en de (voormalige) overzeese Rijksdelen.

Ereleden
M. Botma, drs. B.G.J. Elias, F.J. van Lier †, H. Muller †, drs. J. Nuis,

Lid van Verdienste
T.L.D. Postma

Bestuur
Drs. R. de Winter, voorzitter
Mr. W.J. Zaagman, vice-voorzitter
H.A. Bresser, secretaris
Dr. W.L.M. Adriaansen, penningmeester

Mevr. M. Groen
Drs. L.Ph. Sloos

Secretariaat:
Nijverdalseweg 97
7461 TC Rijssen
T 0548 52 23 42
I www.marsethistoria.nl
E info@marsethistoria.nl

Lidmaatschap
De jaarcontributie voor 2011 voor leden die geen machtiging tot inning hebben verstrekt, bedraagt € 32,50 (buitenland € 35,00), over te maken op rekeningnr. (Rabobank Amersfoort) 1478.89.537 t.n.v. Mars et Historia (buitenland BIC is RABONL 2U en de IBAN NL44 RABO 0147 8895 37).
Leden die een machtiging tot inning verstrekken krijgen een korting van € 2,50.

Ledenadministratie
Dr. W.L.M. Adriaansen
Grote Spie 67
4819 CN Breda
T 076 541 20 54

I www.marsethistoria.nl
E info@marsethistoria.nl

